

Kompetencije učitelja glazbene kulture i nastavnika glazbene umjetnosti za organiziranje nastave na daljinu

Pečić, Josip

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:553592>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-15**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST
DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ GLAZBENA PEDAGOGIJA

JOSIP PEČIĆ

**KOMPETENCIJE UČITELJA GLAZBENE
KULTURE I NASTAVNIKA GLAZBENE
UMJETNOSTI ZA ORGANIZIRANJE
NASTAVE NA DALJINU**

DIPLOMSKI RAD

MENTOR:

izv. prof. dr. sc. Jasna Šulentić Begić

Osijek, 2021.

Sadržaj

Sadržaj

1. UVOD	1
2. TEORIJSKI DIO.....	2
2.1. KOMPETENCIJE	2
2.2. KOMPETENCIJE UČITELJA I NASTAVNIKA	4
2.2.1. Kompetencije učitelja Glazbene kulture i nastavnika Glazbene umjetnosti.....	11
2.3. NASTAVA NA DALJINU	14
2.3.1. Nastava glazbe na daljinu	21
2.3.1.1. <i>Izazovi nastave glazbe na daljinu</i>	22
2.3.2. Prikaz softvera za nastavu glazbe na daljinu	25
3. EMPIRIJSKI DIO.....	30
3.1. ODREĐENJE PROBLEMA ISTRAŽIVANJA.....	30
3.1.1. Istraživačke hipoteze	30
3.2. PROVOĐENJE ISTRAŽIVANJA.....	31
3.2.1. Način provođenja istraživanja.....	31
3.2.2. Uzorak.....	31
3.2.3. Postupak i instrument.....	33
3.3. REZULTATI I RASPRAVA	33
4. ZAKLJUČAK	43
5. LITERATURA	44
6. PRILOZI	47
6.1. ANKETNI UPITNIK	47

Sažetak

Kompetencije učitelja Glazbene kulture i nastavnika Glazbene umjetnosti za organiziranje nastave na daljinu

Učitelji Glazbene kulture jednako kao i nastavnici Glazbene umjetnosti s obzirom na promjene u suvremenom svijetu obrazovanja moraju kontinuirano razvijati i njegovati znanja i vještine u glazbenom području. Kompetencije učitelja i nastavnika oduvijek su imale presudan značaj u odgojno-obrazovnom radu, no u posljednje dvije godine to je posebno došlo do izražaja nastankom pandemije COVID-19 čija je posljedica bila nastava na daljinu. Za nastavu na daljinu bile su potrebne značajne prilagodbe u vrlo kratkom vremenskom roku. Nastava na daljinu okarakterizirana je fizičkom distancom te potpunom digitalizacijom nastavnog procesa. Rješenja u ovakvom obliku nastave podosta su kreativnog karaktera pri tome koristeći maksimalne kapacitete digitalnih mogućnosti i blagodati. Nastava na daljinu predstavlja izazov 21. stoljeća koji se uspješno svladao uz pomoć softvera. Tako se uvelike olakšala i nastava glazbe na daljinu. U sklopu ovog diplomskog rada osim teorijske podloge bit će također prikazani i rezultati istraživanja čiji je cilj bio ispitati razmišljanja i procijene učitelja Glazbene kulture i nastavnika Glazbene umjetnosti vezano za izvođenje nastave na daljinu te njihovu samoprocjenu vlastitih znanja i vještina za realiziranje istoga. Podatci su prikupljeni postupkom online anketiranja tijekom rujna 2021. U istraživanje je bilo uključeno 56 učitelja Glazbene kulture i nastavnika Glazbene umjetnosti. Rezultati su pokazali zadovoljstvo učitelja Glazbene kulture i nastavnika Glazbene umjetnosti sa sveopćom podrškom koja im je pružena prilikom susreta s izazovom nastave glazbe na daljinu. Također, učitelji i nastavnici glazbe sebe smatraju kompetentnima za organiziranje nastave na daljinu. Jednako tako životna dob, radni staž i mjesto zaposlenja odgojno-obrazovnih djelatnika ne predstavlja utjecaj zbog visoke kompetentnosti učitelja i nastavnika glazbe.

Ključne riječi: kompetencije učitelja i nastavnika glazbe, nastava na daljinu, Glazbena umjetnost, Glazbena kultura.

Abstract

Competences of Music Culture Teachers and Music Art Teachers for organizing distance learning

Music culture teachers as well as music art teachers with regard to changes in the modern world of education must continuously develop and nurture knowledge and skills in the field of music. The competencies of teachers have always been crucial in educational work, but in the last two years this has been especially evident with the emergence of the COVID-19 pandemic, which resulted in distance learning. Significant adjustments in a very short period of time were required for distance learning. Distance learning is characterized by physical distance and complete digitalization of the teaching process. Solutions in this form of teaching are quite creative in nature, using the maximum capacity of digital opportunities and benefits. Distance learning is a 21st century challenge that has been successfully overcome with the help of software. This made it much easier to teach music at a distance. In addition to the theoretical basis, this thesis will also present the results of research aimed at examining the thoughts and assessments of music teachers and teachers of music art in relation to distance learning and their self-assessment of their own knowledge and skills to implement it. Data were collected through an online survey process during September 2021. The survey included 56 Music Culture teachers and Music Art teachers. The results showed the satisfaction of Music Culture teachers and Music Art teachers with the general support provided to them facing with the challenge of distance music teaching. Also, music teachers consider themselves competent to organize distance learning. Equally, the age, length of service and place of employment of educators do not represent an impact due to the high competence of music teachers.

Keywords: competencies of music teachers, distance learning, Music art, Music culture.

1. UVOD

U ovom radu bit će prikazan značaj kompetencija učitelja Glazbene kulture te nastavnika Glazbene umjetnosti za organiziranje nastave glazbe na daljinu. Kompetencije se mogu prezentirati kao znanja i vještine koje karakteriziraju vrijednosti u suvremenom svijetu. Kompetencije odgojno-obrazovnih djelatnika od iznimne su važnosti za razvoj i učenje te rezultate odgojno-obrazovnog procesa. Kada se govori o kompetencijama učitelja i nastavnika, kompetencije čine sustavnu vezu znanja, sposobnosti, vrijednosti i motivacije. Značaj kompetencija uvećan je pokretanjem nastave na daljinu gdje do izražaja dolaze znanja i vještine rukovanja blagodatima digitalnog doba. Upravo digitalizacijom omogućen je proces nastave na daljinu. Nastava glazbe sa svim svojim specifičnostima donijela je sasvim nove izazove s kojima su se susreli odgojno-obrazovni djelatnici. Na obostranu korist učitelja i nastavnika te učenika, danas je dostupno mnoštvo mrežnih alata uz pomoć kojih se osim samoučenja može kreirati i digitalno okruženje koje omogućuje direktno prenošenje znanja. Osim virtualnih učionica nastava glazbe na daljinu podržana je i raznim alatima za provjeru znanja te samoučenje.

U teorijskom dijelu rada bit će govora općenito o kompetencijama, zatim o kompetencijama učitelja i nastavnika te o kompetencijama učitelja Glazbene kulture i nastavnika Glazbene umjetnosti. Također, bit će prikazane specifičnosti nastave na daljinu, nastave glazbe na daljinu i izazovi koje donosi nastava glazbe na daljinu. Na kraju teorijskog dijela rada prikazni su softveri za nastavu glazbe na daljinu. U empirijskom dijelu rada prikazani su rezultati istraživanja čiji je cilj bio ispitati razmišljanja i procijene učitelja Glazbene kulture i nastavnika Glazbene umjetnosti vezano za izvođenje nastave na daljinu te njihovu samoprocjenu vlastitih znanja i vještina za realiziranje istoga.

2. TEORIJSKI DIO

2.1. KOMPETENCIJE

Kompetencija se može opisati kao stručnost odnosno sposobnost kojom netko raspolaže. Razvijene sposobnosti sastavni su dio kompetencija te podrazumijevaju razvijene sposobnosti neke vrste te stručnost u određenom području (Anić i sur., 2002). Kompetencije u društvu predstavljaju promjenjivu vrijednost i one te njihovo značenje se mijenjaju utjecajem vanjskih čimbenika na društvo. Promjenom vrijednosti u društvu može se promijeniti i opis potrebnih kompetencija te zahtijevati nova razina sposobnosti. Ovakve promjene nemaju vremenske okvire i one se mogu dogoditi u bilo koje vrijeme te trajati neodređeno. Sposobnosti za dostizanje određenih kompetencija su također promjenjive te sam koncept sposobnosti te dostižnosti kompetencija određuje društvo te individua zasebno (Catts i Lau, 2008). Kada se govori o kompetencijama odraslih ljudi postoji nekoliko različitih kompetencijskih shema, no svaki građanin mora imati sljedeće kompetencije kako bi mogao konkurirati u suvremenom društvu:

- sposobnost komunikacije i sporazumijevanja na materinjem i stranim jezicima
- posjedovanje temeljnih kompetencija iz prirodnih znanosti
- kompetencije iz tehnoloških znanosti
- digitalne kompetencije
- interkulturalne kompetencije (Vrkić Dimić, 2013).

Kompetencije se prema *Organizaciji za ekonomsku suradnju i razvoj* (eng. *Organisation for Economic Cooperation and Development* ili OECD) mogu definirati kao složena konstrukcija sposobnosti iz sljedećih područja:

1. *kognitivne* kompetencije upotrebljavaju teoriju i koncept te informalno znanje koje se razvilo godinama kroz praktičnu primjenu
2. *funkcionalne* kompetencije predstavljaju sposobnost obavljanja posla unutar nekog specifičnog područja
3. *osobne* kompetencije imaju sposobnost odabira te modeliranja ponašanja koje je adekvatno situaciji u kojoj se pojedinac trenutno nalazi
4. *etične* kompetencije su sposobnosti adekvatnog moralnog postupanja koje se temelji na razvijenim osobnim te stručnim vještinama (Vrkić Dimić, 2013).

Škole kao odgojno-obrazovne institucije usmjeravaju razvoj i usavršavanje kompetencija kroz ciljeve koji su zadani kao ishodi učenja. Ishodi učenja predstavljaju sve ono što se kroz prijenos znanja očekuje od učenika, pred sam početak nastave zadani su ciljevi koji se kroz uspješnost učenika mogu lako mjeriti. Postizanjem tih ciljeva postižu se kompetencije koje su neophodne za kritičkog i svjesnog građana te svih uloga koje pojedinac može imati kroz svoj životni ciklus. Suvremeno društvo stavilo je naglasak na važnost visokog, ali i cjeloživotnog obrazovanja, pa se tako po završetku škole od pojedinca kao ishod učenja očekuju sljedeće kompetencije:

- transformacija stečenih znanja u primijenjenu praksu
- prijenos i njegovanje osnovnih društvenih vrijednosti
- osnovna znanja iz ljudskih prava, okoliša
- prihvaćanje društvenih razlika
- prihvaćanje rasnih, spolnih i kulturnih razlika
- primjena znanja u svrhu unaprjeđivanja osobnih sposobnosti
- primjena digitalnih i informacijsko – komunikacijskih tehnologija (Sučević i sur., 2011).

Važno je naglasiti kako kompetencije ne mogu biti jasno određene, one uvelike ovise o mogućnostima pojedinca odnosno o njegovim talentima i vještinama. Sklonost određenim vještinama uvelike ovisi o samoj osobnosti, no društvo kao uzor ima također velik učinak na razvoj i stvaranje kompetencija pojedinca. Društvo potiče pojedinca na naklonost određenim vještinama, a kao primjer može se navesti tehnološki određeno društvo koje postavlja visoke standarde te se od novih i postojećih članova društva očekuje stvaranje i unaprjeđenje postojećih tehnoloških vještina. Tako danas veliku važnost predstavljaju informacijske i informatičke kompetencije koje su cijenjene u svakom društvu, neovisno o njegovom stupnju razvijenosti (Catts i Lau, 2008).

2.2. KOMPETENCIJE UČITELJA I NASTAVNIKA

U pogledu kompetencija učitelja i nastavnika, one predstavljaju sustavnu vezu znanja, sposobnosti, vrijednosti te motivacije koje moraju biti na funkcionalnoj razini. Sama složenost te značaj učiteljske i nastavničke profesije za razvoj pojedinca te društva u cijelosti ogledaju se u sposobnosti vezanih za mobilizaciju, upotrebu te integraciju postojećih, ali i u stjecanju i unaprijeđenu novih kompetencija (Jurčić, 2014). Kompetencije učitelja i nastavnika osim osnovnih sposobnosti uključuju i stupanj visokog rasuđivanja te odgovornosti odnosa prema društvu i radnoj okolini. Takve sposobnosti i karakteristike razvijaju se te unaprjeđuju uključujući sve teorijsko znanje koje je polazište praktičnoj primjeri te razumijevanje djelovanja o tome kako živjeti i funkcionirati s društvenom okolinom. Kompetencije u ovom spektru su dinamičan proces te osobna sposobnost činjenja, upravljanja te djelovanja koristeći određeno znanje te sposobnosti i vještine. Upravo uz pomoć kompetencija se može pravilno upravljati na formalan i neformalan način. Kompetencije učitelja i nastavnika mogu se predstaviti kao mjerodavnost visoke stručne razine u smislu kvalitetne pedagoške izobraženosti te sposobnosti prenošenja znanja što se steće putem visokog obrazovanja te stručnim, cjeloživotnim usavršavanjem. Kompetencije nastavnika i učitelja su od izrazitog značaja jer upravo pomoću njih i znanja prosvjetnih radnika prenose se kvalitete na učenike (Mijatović, 2000).

Tijekom studijskog školovanja učitelji i nastavnici trebali bi steći sljedeća znanja i vještine, tj. kompetencije:

- iz specifičnog predmeta
- iz pedagogije
- potrebne za vođenje učenika i pružanje podrške učenicima
- za razumijevanje društvenog i kulturološkog značenja obrazovanja
- za rad s informacijama, tehnologijom i znanjem
- za rad s ljudima – učenicima, suradnicima i ostalim partnerima u obrazovanju
- za rad u društvu i s društvom, na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj, europskoj i široj globalnoj razini (Lončarić Pejić i Papak, 2009).

Svaki odgojno-obrazovni djelatnik bi tijekom školovanja trebao steći i sljedeće specifične kompetencije karakteristične za nastavnike i učitelje:

- posvećenost poticanju postignuća i napretka učenik
- kompetencija u razvoju i poticanju strategija učenja
- kompetencija u savjetovanju učenika i roditelj
- znanje iz predmeta i područja koje poučava
- sposobnost efektivne komunikacije s pojedincima i grupama
- sposobnost kreiranja klime poticajne za učenje
- sposobnost primjene naučenog
- sposobnost efektivnog upravljanja vremenom
- sposobnost analize i samoevaluacije vlastitog rada
- svjesnost o potrebi kontinuiranog profesionalnog razvoja
- sposobnost procjene ishoda učenja i učenikovih postignuća
- kompetencija suradničkog rješavanja problema
- sposobnost reagiranja na različite potrebe učenika
- sposobnost poboljšanja okoline za poučavanje i učenje
- sposobnost prilagodbe kurikuluma specifičnom kontekstu obrazovanja (Lončarić Pejić i Papak, 2009).

Što se tiče pedagoških kompetencija koje treba svaki nastavnik i učitelj razviti moguće ih je kategorizirati u osam kategorija:

1. *osobna kompetencija* predstavlja temeljne osobine nastavnika odnosno empatiju, razumijevanje, fleksibilnost, susretljivost, strpljenje, smirenost, objektivnost te odabir pravog ponašanja u određenim situacijama
2. *komunikacijske kompetencije* podrazumijevaju društvene vještine održavanja dijaloga s učenicima koristeći pritom verbalnu i neverbalnu komunikaciju; kroz komunikacijske kompetencije potiče se razvoj kreativnog razmišljanja te prosudbe učenika koja je iznimno važna za sve procese nastave
3. *analitičke kompetencije* od iznimne su važnosti za razvijanje i postavljanje nastavnih ciljeva; analizom učenika odnosno njihove motivacije te predanosti u sudjelovanju i komunikaciji u nastavi može se usmjeriti tijek nastave i popraviti eventualne greške u izvođenju kako bi se potakla zainteresiranost te motiviranost učenika na sudjelovanje
4. *društvene kompetencije* odnose na društveno odgovorno ponašanje prema pravilniku škole te su vezane za prihvaćanje običaja, tradicije i pravila; ove kompetencije su također važne prilikom uspostavljanja odnosa s učenicima te njihovim roditeljima te

svim ostalim članovima koji su uključeni u nastavni proces; društvene kompetencije obuhvaćaju sva znanja i vještine koje utječu na stvaranje učenikovih društvenih ih kompetencija kako bi ga se maksimalno uključilo u suradnju u nastavi te potaklo na slušanje i razumijevanje okoline u kojoj se nalazi; pravilo rukovanje društvenim kompetencijama te prenošenjem tih kompetencija na učenike reduciraju se neprihvatljiva ponašanja kod učenika kao što su sukobi, nekontrolirano ponašanje koje uključuje ljutnju i bijes, neprijateljske nastrojenosti i slično

5. *emocionalna kompetencija* predstavlja sposobnost nastavnika i učitelja da svoje profesionalne i osobne nedaće ne donosi u prostor škole; emocionalne kompetencije vrlo je teško steći te one nisu usko vezane za prijašnje školovanje i one su informalno stjecane tijekom života; važno je da pojedinac ovlada svojim osobnim emocijama te da se nauči nositi s osobnim poteškoćama; emocionalne kompetencije pripadaju društvenim umijećima.
6. *interkulturalne kompetencije* povezuju se s poznavanjem i poštivanjem različitosti u društvu; suvremeno društvo je skup različitih vjeroispovijesti, vjerovanja, tradicija i običaja, nacionalnosti, stilova života te cijenjena različitih vrijednosti; ova kompetencija važna je ne samo za nastavnike i učitelje nego i za cjelokupno suvremeno društvo; danas je ova kategorija kompetencija od iznimne važnosti u svakom aspektu života te je globalno rasprostranjena; učitelji i nastavnici diljem svijeta susreću se s različitim kulturama i vrijednostima te je potrebno razviti sposobnost prilagodbe i štovanja svih onih koji se razlikuju od promatranog pojedinca
7. *razvojna kompetencija* usko je vezana za pojedinca; ona obuhvaća osobnu misiju i viziju razvoja u području vlastitog zvanja; kompetentan nastavnik i učitelj kritički se osvrće na svoju pedagošku i didaktičku učinkovitost; u ovoj kategoriji od velike važnosti su upravo oni koji usmjeravanju nastavnike i profesore i karijernom smislu kako bi kroz proces cjeloživotnog učenja radili na svojim kompetencijama
8. *vještine u rješavanju problema* predstavljaju kompetencije, tj. vještine i sposobnosti reakcije prilikom nastanka nekog problema; razvojem odgovornog korištenja problemskih rješenja šalje se pozitivna poruka učenicima; važno je razviti staloženost i pozitivan stav te realna očekivanja u rješavanju problema te razviti sposobnost zamjećivanja individualnih problema kod učenika (Jurčić, 2014).

S obzirom na tri ciklusa obrazovanja učitelja i nastavnika, tj. preddiplomski, diplomski i poslijediplomski, za svaki od njih određen je i skup generičkih kompetencija za koje se

očekuje da ih polaznik razvije tijekom školovanja. Tako se po završetku prvog ciklusa obrazovanja očekuje da polaznik ima razvijene kompetencije kao što su:

- komunikacijske vještine
- timske vještine
- informacijsko – komunikacijske vještine
- vještine rješavanja problema
- vještina reflektivnog promišljanja
- vještinu samovrednovanja
- kritičko prosuđivanje
- vještine planiranja
- samokritičnost (Lončarić Pejić i Papak, 2009).

Po završetku drugog ciklusa obrazovanja, dosad stečene kompetencije se unaprjeđuju te se stvaraju nove napredne kompetencije poput:

- vještine istraživanja
- razumijevanje i shvaćanje rezultata istraživanja
- razvijene kognitivne vještine
- vještine stvaranja i stjecanja novog znanja (Lončarić Pejić i Papak, 2009).

Navedenim kompetencijama naglašena je potreba da se kvalifikacija nastavnika i učitelja realizira kroz diplomski sveučilišni studij i da se nastavnici i učitelji osposobe za daljnju vertikalnu mobilnost prema doktorskim studijima (Lončarić Pejić i Papak, 2009).

Gledajući posao učitelja i nastavnika on je izuzetno zahtjevan i odgovoran te se podrazumijeva mnoštvo kompetencija koje se moraju posjedovati, a te kompetencije se stječu izobrazbom te profesionalnim usavršavanjem. Važno je istaknuti kako posao nastavnika odnosno učitelja prati cjeloživotno učenje kroz formalan te neformalan način. Ono je važno jer se kroz njega njeguju i usavršavaju kompetencije koje su potrebne prilikom izvođenja nastavnih procesa. Znanost, teorija i inovacije sasvim su promjenjivi dio svakodnevice te je u svakom aspektu potrebno zadržati tempo učenja kako bi se nova, suvremena znanja mogla prenijeti i povezati sa starim učenjima (Jurčić, 2012). Pred nastavnike i učitelje se stavlja sasvim nova koncepcija u suvremenom vremenu koja stavlja naglasak na cjeloživotno učenje kao obvezni aspekt rada. Taj koncept cjeloživotnog učenja se putem nastavnika i učitelja

prenosi na učenike te se samim time povećava njegova važnost (Sučević i sur., 2011). Kontinuiranim razvojem pred nastavnike i učitelje stavljaju se novi zadaci te nove uloge za koje je se potrebno prilagoditi. Djelovanje nastavnika i učitelja se konstantno proširuje, a potreba za novim i usavršavanjem postojećih kompetencija raste. Nastavnici i učitelji sve manje mogu slijediti gotove sheme te primjenjivati gotova rješenja. Pozicija nastavnika i učitelja proširila se do toga da su postali među ostalim i istraživači koji se kritički odnose prema postojećim problemima te se kreativno postavljaju prilikom rješavanja novih problema. Od nastavnika i učitelja se mnogo zahtjeva, u suvremenom dobu nastavnici i učitelji moraju pokriti sljedeće oblasti:

- otvorenost i prihvaćanje promjena
- zadavanje i postizanje ciljeva
- istraživanje i primjena novog sadržaja
- provođenje novih oblika nastave
- provedba novih metoda nastave i učenja (Sučević i sur., 2011).

Tako je 21. stoljeće specifično po ubrzanom razvoju svih aspekata suvremenog života. Jednako tako potrebe za znanjem i želja za učenjem doživjeli su svoj rast potražnje i zanimacije. Stoga se nastavničke i učiteljske kompetencije dodatno proširuju. Na Slici 1. prikazane su potrebne kompetencije učitelja u 21. stoljeću, a one su:

- *digitalna pismenost*
- *kreativnost i mašta*
- *suradnja i komunikacija*
- *građanska osviještenost*
- *kritičko promišljanje i rješavanje problemskih situacija*
- *osposobljavanje učenika za upravljanje vlastitim učenjem* (Slika 1).¹

¹ *Škola za život*. Dostupno na: <https://www.slideshare.net/Skolazazivot/razvoj-kompetencija-uitelja-za-21-stoljee> (pristupljeno 20.06.2021.)

Slika 1. *Kompetencije učitelja*²

U suvremenom dobu važno je da učitelj ima prije svega *digitalnu pismenost* koja se ispostavila kao presudna tijekom 2020. te 2021. godine zbog prelaska na nastavu na daljinu uslijed pandemije COVID-19. Upravo ta kompetencije je poprimila sasvim novu važnost za normalno funkcioniranje nastavnog procesa. Digitalna pismenost učitelja potrebna je kako bi se iskoristile sve blagodati tehnološko osviještenog društva. Kompetencija *kreativnosti i mašte* se također može usko nadovezati na kompetenciju digitalne pismenosti, prilikom izvođenja nastave na daljinu, ali i klasične nastave uživo, potrebna je što veća kreativnost i mašta kako bi se učenici što više zainteresirali za predmet i samim time potaknuli na učenje i zalaganje. Ova kompetencija je iznimno važna u nastavnom procesu, u nekim slučajevima čak i presudna. Škola je davno izgubila svoje stare vrijednosti te postala mjesto škole za život. Kompetencija *suradnje i komunikacije* bilježi porast svoje važnosti te iziskuje dodatna ulaganja kako bi se što više nastavnici i učitelji približili učenicima te ih potakli na rani razvoj svojih osobnih kompetencija. Kompetencija *građanske osviještenost* dolazi sve više do izražaja u demokratskom društvu gdje se zalaže za jednakost i ravnopravnost svih skupina. *Kritičko promišljanje i rješavanje problemskih situacija* te *osposobljavanje učenika za upravljanje vlastitim učenjem* kompetencije su koje su usko povezane sa školom za život. Cilj je nastavničke i učiteljske profesije uložiti maksimalne napore kako bi se od individualaca

² Isto.

stvorile samostalne i racionalne osobe koje će biti spremne kritički se osvrnuti te rješavati probleme različitih priroda.³

Kako se nastavnici i učitelji suočavaju s novim zahtjevima s obzirom na promjene u društvu, od njih se zahtijeva da razviju i vlastite digitalne kompetencije. Na međunarodnoj razini razvijeni su brojni okviri, alati za samoocjenjivanje i programi osposobljavanja koji opisuju aspekte digitalnih kompetencija nastavnika i učitelja i pomažu im u procjeni njihove sposobnosti i identificiranja potrebe za osposobljavanjem.⁴ Stoga je u prosincu 2017. zajedničko istraživačko središte *Europske komisije* pokrenulo okvir *DigCompEdu (Digital Competence of Educators)*.⁵ U okviru predlažu se kompetencije koje nastavnik i učitelj treba zadovoljiti u području ICT -a i učenja. Okvir *DigCompEdu* sastoji se od šest područja, a ona su:

1. profesionalni angažman: primjena tehnologije za podršku vlastitoj struci
2. digitalni izvori: rukovanje i korištenje digitalnih sadržaja za učenje i poučavanje
3. digitalno učenje i poučavanje: didaktička uporaba tehnologije
4. vrednovanje i ocjenjivati: korištenje tehnologije za područje vrednovanja i ocjenjivanja
5. podrška učenicima: pomoć slabijim učenicima
6. podučavanje digitalnih kompetencija: usmjeravanje učenika u stjecanju digitalnih znanja i vještina (Slika 2.).

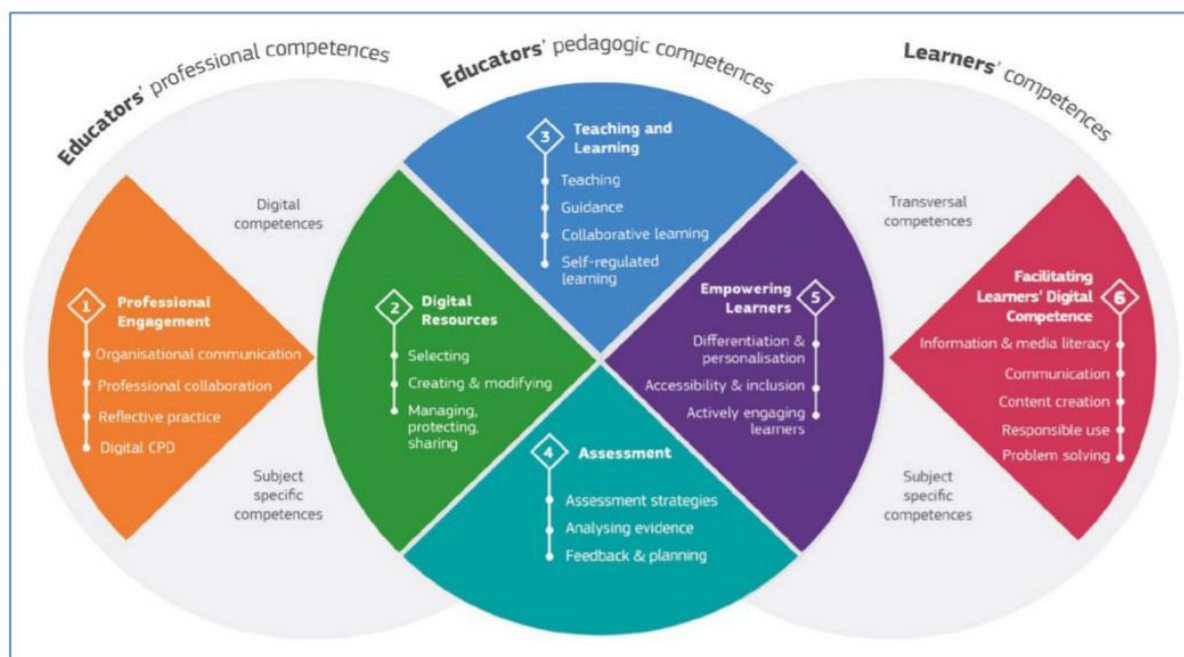
DigCompEdu je znanstveno utemeljen okvir koji pomaže pri usmjeravanju provedbe regionalnih i nacionalnih alata i programa obuke. Okvir *DigCompEdu* usmjeren je prema nastavnicima i učiteljima na svim razinama obrazovanja, od ranog djetinjstva do visokog obrazovanja i obrazovanja odraslih, uključujući opće i strukovno školovanje, obrazovanje učenika s posebnim potrebama i neformalni kontekst učenja.⁶

³ Isto.

⁴ *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu*. Dostupno na: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC107466> (pristupljeno 16.08.2021.)

⁵ *Klascement*. Dostupno na: <https://www.klascement.net/downloadable-resources/107939/european-framework-of-reference-for-teachers-digital-competences-digcompedu/> (pristupljeno 25.06.2021.)

⁶ *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu*. Dostupno na: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC107466> (pristupljeno 16.08.2021.)

Slika 2. Europski referentni okvir za digitalne kompetencije učitelja (DigCompEdu)⁷

2.2.1. Kompetencije učitelja Glazbene kulture i nastavnika Glazbene umjetnosti

Kompetencije se u općem smislu mogu definirati kao profesionalne kvalitete čovjeka, koje uz osobne i radne vještine čine pojedinca sposobnim za rad u zajednici koju čini okolina odnosno društvo. Osoba koja je kompetentna da obavlja neki rad je osoba koja ima stečena znanja za određeno područje, posjeduje određena umijeća i sposobnosti te kvalifikaciju za djelovanje u praksi. Kada se o kompetencijama govori u užem smislu, govori se o konkretnom području. U ovom diplomskom radu konkretno područje jest područje odgoja i obrazovanja, gdje pojedinac utječe na osobni razvoj te razvoj kompetencija učenika na koje djeluje. Kada bi se uži smisao kompetencija dodatno detaljizirao, govorilo bi se o kompetencijama učitelja odnosno nastavnika glazbe. Kompetencije učitelja i nastavnika trebaju biti u skladu sa znanjima i vještinama, tj. kompetencijama / obrazovnim postignućima / ishodima / znanjima / vještinama koje bi učenici tijekom nastave određenog predmeta trebali stjecati. U ovom radu bavimo se kompetencijama učitelja Glazbene kulture koji izvode nastavu glazbe u osnovnoj općeobrazovnoj školi i kompetencijama nastavnika Glazbene umjetnosti koji izvode nastavu u gimnazijama. Stoga takve kompetencije trebaju biti u skladu s odgojno-obrazovnim ishodima

⁷ Isto.

nastave glazbe propisanim važećim *Kurikulumom* (MZO, 2019) namijenjenom nastavi Glazbene kulture i Glazbene umjetnosti. Tako se od učitelja razredne nastave, tj. učitelja primarnog obrazovanja koji izvodi nastavu glazbe u nižim razredima osnovne škole očekuje da tijekom školovanja na učiteljskom studiju u okviru glazbenih kolegija bude osposobljen te:

- „da zna pjevati, tj. da dobro zna veći broj prikladnih pjesama i da vlastito i dječje pjevanje može pratiti na instrumentu (klaviru, gitari, ...)
- da dobro poznaje stanoviti broj prikladnih skladbi koje će prezentirati učenicima
- da bude u stanju s djecom izvoditi neke jednostavne glazbene igre
- da zna kako te aktivnosti (metodički) izvoditi s učenicima“ (Šulentić Begić, 2013b prema Šulentić Begić i Begić, 2015: 440).

Područje glazbe zahtjeva stjecanje brojnih kompetencija odnosno vještina do dolaska do nastavničke razine. Prilikom obrazovanja u glazbenom području, potrebne su glazbene predispozicije kako bi pojedinac uspješno savladao osnove u krenuo u gradnju daljnjih kompetencija. Gledajući isključivo primarno obrazovanje, važno je da učitelj razredne nastave ima glazbene kompetencije za razvoj pjevačkog umijeća učenika odnosno da bude u mogućnosti s učenicima kvalitetno izvoditi jednostavne glazbene igre te da zna na koji način svaku od tih aktivnosti pravilno izvesti. Kako bi učitelj imao predispoziciju za izvođenje aktivnosti pjevanja, sviranja, slušanja i sl., potrebno je imati minimalno prosječnu muzikalnost. Kada se govori o kompetencijama učitelja razredne nastave koje su potrebne za kvalitetno pjevanje, učitelj treba pjevati u zadanoj intonaciji te posjedovati osnove vokalne tehnike i točnu dikciju. Jednako važno je da učitelj razredne nastave ima razvijenu glazbenu memoriju koja je nužnost prilikom svih glazbenih aktivnosti. Za uspješno izvođenje aktivnosti sviranja učitelj razredne nastave mora imati razvijen osjećaj ritma te posjedovati znanja iz osnova glazbene pismenosti. Sagledavajući područje slušanja učitelj razredne nastave mora poznavati oznake tempa i dinamike te vrste instrumenta kako bi identifikaciju tih komponenti mogao uspješno prenijeti na učenike. U glazbene kompetencije također se ubraja i osjećaj za ritam koji je bitan za stvaranje pokreta uz glazbu, ali i pamćenje glazbenih cjelina te prepoznavanje melodije (Šulentić Begić i Begić, 2015).

Kada se govori o glazbenim kompetencijama učitelja razredne glazbe, glavno polazište kreiranja i njegovanja tih kompetencija dolazi upravo s visokog obrazovanja. Prema ciljevima,

ishodima učenja i sadržajima, glazbeni kolegiji na učiteljskim studijima mogu se svrstati u četiri skupine:

1. vokalno-instrumentalna nastava – kreiranje izvođačkih kompetencija
2. teorijski dio obrazovanja – stjecanje znanja u području glazbe
3. metodika nastave glazbe – stjecanje znanja o izvođenju nastave
4. izborni predmeti glazbe – kreiranje osobnih kompetencija ovisno o preferencijama (Nikolić, 2017).

Što se tiče nastave Glazbene kulture u višim razredima osnovne škole i nastave Glazbene umjetnosti u gimnaziji, od predmetnih učitelja, tj. nastavnika glazbe podrazumijeva se da posjeduju glazbene kompetencije jer im je to jedino područje kojim se bave za razliku od učitelja razredne nastave koji osim nastave glazbe izvode i nastavu drugih predmeta. Glazbene kompetencije čine temeljnu komponentu za uspješno izvođenje nastave glazbe, no uz glazbene kompetencije vrlo su važne i opće kompetencije. Osim stručnosti u svom zvanju, učitelj odnosno nastavnik mora imati i odgojno-obrazovne kompetencije kako bi mogao konkurirati u svom zvanju. Nastavničko djelovanje mora biti sukladno suvremenom načinu življenja kako bi se zadovoljila obrazovna razina te cjelokupna djelatnost u svrhu društvenog razvoja.

Tako s obzirom na sadržaje nastave Glazbene kulture učitelj predmetne nastave treba posjedovati kompetencije vezano za:

- usvajanje pjesme po sluhu i retrogradno po notama
- sviranje instrumenta kako bi pratio vlastito pjevanje i pjevanje svojih učenika
- usvajanje glazbenih igara i plesa
- stjecanje osnovnih obavijesti o notnom pismu
- stjecanje vještine sviranja
- organiziranje glazbenog stvaralaštva
- aktivno slušanje glazbe i posredno upoznavanje
 - glazbeno-izražajnih sastavnica
 - muzikoloških sadržaja
 - glazbenog folklora, osnovnih obavijesti o skladateljima, povijesnih razdoblja, glazbenih oblika i vrsta, glazbala, pjevačkih glasova, popularne glazbe i jazza
- primjenu računala u glazbi

- organiziranje školskih ansambala (Šulentić Begić i Begić, 2018).

U odnosu na nastavu Glazbene kulture, od nastavnika Glazbene umjetnosti s obzirom na sadržaje nastave ne očekuju se u toj mjeri izvođačke glazbene kompetencije. Naime, od nastavnika Glazbene umjetnosti očekuje se prije svega kompetencije vezano za muzikološke sadržaje. U odnosu na učitelja Glazbene kulture one su manje opsežne jer se nastava Glazbene umjetnosti temelji gotovo isključivo na slušanju glazbe (Šulentić Begić i Begić, 2018).

S obzirom na opsežnost i različitost znanja i vještina koje bi učenici trebali usvojiti u okviru predmeta Glazbena kultura i Glazbena umjetnost od učitelja i nastavnika glazbe se očekuju različita stručna znanja:

- glazbeno-izvođačka – pjevanje, sviranje, stvaralaštvo, izvođenje glazbenih igara, organiziranje školskih ansambala
- primjena računala u glazbi
- muzikološka
- solfedistička
- teorijsko-glazbena (Šulentić Begić i Begić, 2018).

Glazba sama po sebi odiše kreativnošću, iz tog razloga je vrlo važno da i nastavnik odnosno učitelj bude i sam kreativan odnosno nastava koju osmišljava trebala bi odisati kreativnošću i biti u službi razvijanja kreativnosti učenika. Stoga je potrebno da se studenti kroz nastavu na fakultetu upoznaju s metodama i načinima razvoja kreativnosti (Šulentić Begić, 2009).

2.3. NASTAVA NA DALJINU

Elektroničko učenje ili e-učenje ili e-obrazovanje je termin koji opisuje uporabu elektroničkih medija, digitalnih sadržaja i informacijsko komunikacijske tehnologije u obrazovanju. E-učenje/obrazovanje je širi pojam od online učenja jer se ne mora nužno odvijati putem interneta. Nastavni materijali za e-učenje mogu se koristiti s nosača digitalnih informacija poput DVD i CD medija. Ponegdje su ovakvi materijali u potpunosti primijenjeni u nastavi, a negdje se koriste djelomično u nastavnom procesu. Online učenje je pojam za e-

učenje na daljinu, tj. skraćeno učenje na daljinu ili nastava na daljinu pri čemu se svim nastavnim materijalima i sadržajima pristupa putem interneta.⁸

Nastava na daljinu predstavlja oblik obrazovanja koji se ne izvodi u fizičkom obliku. Nastava na daljinu postoji već dugi niz godina te se u povijesti koristila za obrazovanja osoba koje su spriječene aktivno i fizički prisustvovati nastavi. Prije tehnološke revolucije nastava na daljinu odvijala se putem pošte, dok danas nastava na daljinu odvija se virtualnim putem uz pomoć digitalnih i elektroničkih pomagala. Pojavom prvih tehnologija pojavili su se i prvi mediji te su se u vrlo kratkom roku nadograđivali te su se pojavljivala nova tehnološka rješenja. Koristeći medije, nastava na daljinu u svojim počecima tehnologije odvijala se putem radijskih i televizijskih programa. Danas, u suvremenom svijetu, nastava na daljinu odvija se u virtualnom svijetu te postoji mnoštvo alata i pomagala koji za svoju svrhu imaju obrazovanje (Simonson i Berg, 2016).

U današnje vrijeme gdje je internet dostupan svugdje te svatko ima pristup nekom od uređaja s pristupom internetu, nastava na daljinu postala je uobičajen način učenja što formalnog što neformalnog. Kako je istaknuto današnje učenje na daljinu bazira se na internetu te nosi sljedeće karakteristike:

- vremenska i prostorna razdvojenost nastavnika i učenika
- korištenje obrazovnih medija u svrhu prezentiranja obrazovnog sadržaja te komunikacije
- osiguravanje dvosmjerne komunikacije između nastavnika odnosno učitelja te učenika
- stavljen je naglasak nad kontrolom usvajanja nastavnih sadržaja putem interneta (Budić i Hak, 2014).

Iako je klasični način izvođenja nastave i dalje najzastupljeniji postoje određene temeljne prednosti, ali i nedostaci nastave na daljinu. Tako se kao prednosti mogu istaknuti:

- učenicima je omogućeno napredovanje vlastitim tempom
- povećana je aktivnost i interakcija učenika
- smanjeni su troškovi nastave

⁸ Što je online učenje? Dostupno na: <https://loomen.carnet.hr/mod/book/tool/print/index.php?id=413809> (pristupljeno 12.08.2021)

Iako nastava na daljinu ima svojih prednosti ponajviše zbog praćenja obveza od kuće, iz domaće okoline, postoje i nedostaci vezani za online nastavu, a oni su:

- nedostatak fizičkog kontakta
- uvjet jest posjedovanje određene tehnologije kako bi se mogao pratiti odgojno-obrazovni proces
- tehnologija je puno zahtjevnija
- nedostatak sposobnosti studenata, tj. učenika za prilagodbu ovakvom obliku nastave
- zbog fizičke izoliranosti od obrazovne okoline potrebno je puno volje i motivacije kako bi se postigli rezultati (Zenović i Bagarić, 2014).

I Čubrić (2021) ističe prednosti i nedostatke izvođenja nastave na daljinu, a kao prednosti istaknute su sljedeće karakteristike:

- razvijanje osobnih sposobnosti kontinuiranog učenja
- sigurnost učenika koji su inače introvertni
- dostupnost materijala i predavanja na internetu te mogućnost ponovnog gledanja
- razvijanje sposobnosti samostalne obrade podataka.

Osim pozitivnih karakteristike prema Čubrić (2021) nastava na daljinu nosi i negativne karakteristike poput:

- izostanak fizičkog kontakta koji pogotovo pogađa mlađe skupine
- smanjena klasična odgojna zadaća učitelja/nastavnika
- u nižim razredima je gotovo nemoguće provesti nastavu na daljinu
- teža pojedinačna posvećenost učenicima
- slaba motiviranost koju uzrokuje loša informatička pismenost
- obvezno posjedovanje tehnologije.

Prilikom izvođenja nastave na daljinu potrebno je savladati određena znanja i vještine kako bi ovakav proces zaživio te pokazao uspješne rezultate. Uloga nastavnika odnosno učitelja u ovom procesu na daljinu bazira se na sljedećem:

- uzimanje u obzir da većini učenika nedostaje fizička interakcija s učiteljem odnosno nastavnikom te s drugim učenicima

- uzimanje u obzir različitih uvjeta kod kuće u kojima se učenici nalaze
- uzimanje u obzir različitu tehnološku pismenost svakog od učenika.

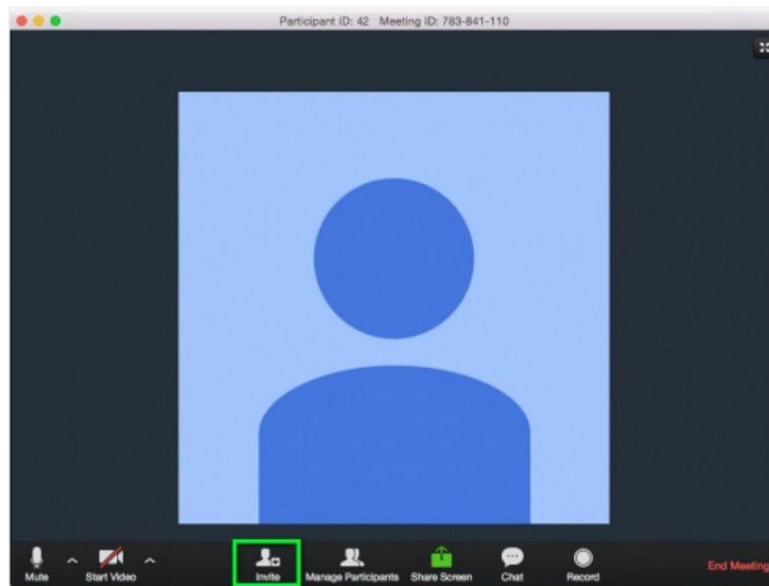
U posljednjih nekoliko godina u odgojno-obrazovnom sustavu počele su se primjenjivati inovativne tehnologije u izvođenju nastave. Od jeseni 2019. godine svijet je zadesila pandemija te su se promjene i ograničenja primijenila u svim sustavima pa tako i odgojno-obrazovnom sustavu. Nastava u školama i visoko obrazovnim ustanovama krenula se odvijati online odnosno na daljinu. Na prvu vrlo strahovita promjena, zahtijevala je odlične vještine snalaženja i pripremljenosti na izvedbu ovog procesa. Nastava na daljinu u cijelom svijetu aktivno se počela primjenjivati tijekom 2020. godine, uslijed pandemije COVID-19, koja je svojim brzim širenjem odvijanje fizičke nastave označila kao rizično. Pandemija je promijenila gotovo sve sfere u čovjekovom životu pa jednako tako i obrazovanje. Prelazak na nastavu na daljinu bio je vrlo nagao te je bilo potrebno maksimalno iskoristiti vještine i sposobnosti kako bi se što bezbolnije odvio cijelo proces.

Protekle dvije godine i odgojno-obrazovni sustav u Republici Hrvatskoj bio je suočen s naglim promjenama koje su uzrokovane pandemijom COVID-19. Klasično izvođenje nastave više nije bilo moguće te su se morale poduzeti hitne mjere i obrazovanje usmjeriti na do sada ne prakticiran modul – online nastavu odnosno e-obrazovanje. Iako za sve odgojno-obrazovne djelatnike nagla promjena, nastava se prilagodila trenutnoj situaciji i oblici komunikacije su se u potpunosti prilagodile načinu izvođenja u "oblaku". Postoji niz pojmova koji su postali opće prihvaćeni u zadnje dvije godine: e-obrazovanje, e-učenje, online nastava i sl.. Do tada su se u nastavi primjenjivali elektronički oblici dnevnika odnosno e-dnevnik što je bio svojevrsan uvod i primjer načina izvođenja ovog modula (Čubrić, 2021.)

Prilikom odvijanja nastave na daljinu, u Republici Hrvatskoj za niže razrede osnovne škole organizirana je nastava putem televizije dok su viši razredi te srednje škole i fakulteti nastavu imali putem raznih platformi za odvijanje nastave. Najkorištenija takva platforma je Zoom (Slika 3) za videokonferencije koja može primiti velik broj korisnika na jednome mjestu. Osnovni paket je dostupan besplatno i odgojno-obrazovnim ustanovama pruža:

- neograničen broj sastanaka (jedan sastanak u isto vrijeme)
- nema datuma isteka
- nema vremenskog ograničenja za sastanke "jedan na jedan"
- 40 minuta ograničenja za sastanke u kojima sudjeluje 3 do 100 osoba

- nije potrebna registracija učenika/studenata, već sastanku pristupaju putem poveznice.⁹

Slika 3. Zoom meeting¹⁰

Dva najpoznatija web portala za nastavu na daljinu su *Loomen* i *Nacionalni portal za učenje na daljinu Nikole Tesla* (Slika 4). Nacionalni portal za učenje na daljinu Nikola Tesla sustav je za učenje i poučavanje upotrebom digitalnih obrazovnih sadržaja.

Slika 4. Nacionalni portal za učenje na daljinu Nikola Tesla

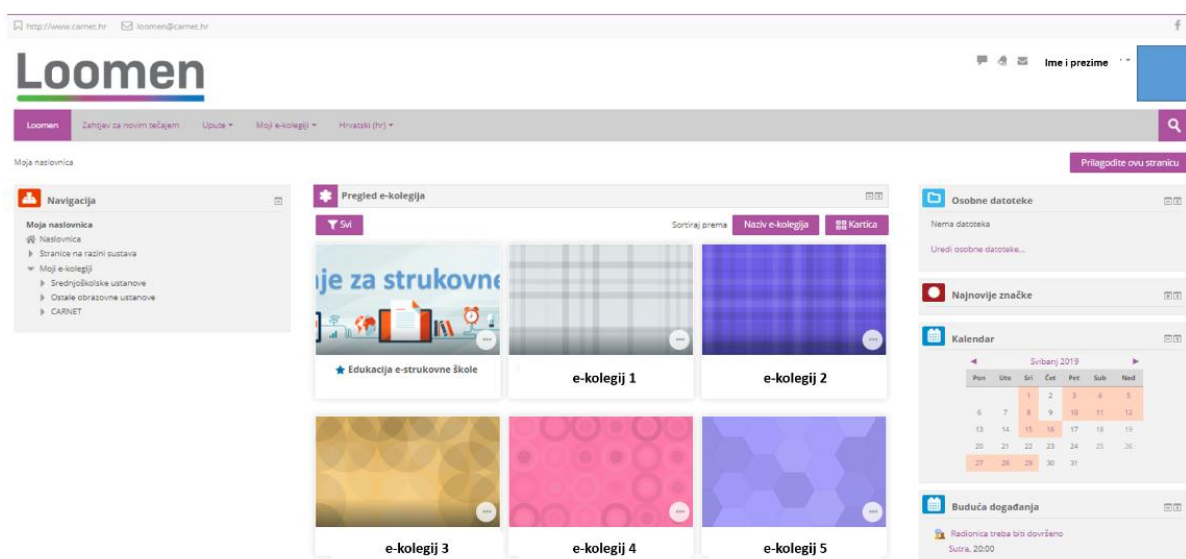
⁹ Wondershare. Dostupno na: <https://pdf.wondershare.com/reseller/how-to-use-zoom-meeting.html> (pristupljeno 12.08.2021)

¹⁰ Wondershare. Dostupno na: <https://pdf.wondershare.com/reseller/how-to-use-zoom-meeting.html> (pristupljeno 12.08.2021)

Na portalu se nalaze:

- digitalni obrazovni sadržaji iz matematike, fizike, biologije, kemije i engleskoga jezika za srednje škole
- ECDL moduli za samostalno učenje i vježbu za stjecanje diplome osnovne informatičke pismenosti
- tečajevi o alatima i primjeni tehnologije u obrazovanju.

CARNET Loomen (Slika 5) cjelovita je online platforma za učenje na daljinu koja omogućava pohađanje i otvaranje tečajeva, provjeru stečenih znanja, predaju i kontrolu zadaće, evidenciju prisutnosti i komunikacijsku platformu. Temelji se na najpopularnijem sustavu za online učenje (LMS, *Learning Management System*¹¹) Moodle. Loomen je platforma prilagođena svakomu zaslonu, od pametnih telefona, tableta do prijenosnih i stolnih računala.¹²

Slika 5. *Loomen – platforma za virtualno učenje*¹³

¹¹ LMS (*Learning management system*) je sustav namijenjen izradi obrazovnih sadržaja u digitalnom obliku te održavanju nastave na daljinu. Dostupno na: <https://loomen.carnet.hr/mod/book/tool/print/index.php?id=413809> (pristupljeno 12.08.2021.)

¹² *Što je online učenje?* Dostupno na: <https://loomen.carnet.hr/mod/book/tool/print/index.php?id=413809>

¹³ *Wondershare*. Dostupno na: <https://pdf.wondershare.com/reseller/how-to-use-zoom-meeting.html> (pristupljeno 12.08.2021.)

Softverskom rješenju *Moodle* koriti i sustav za e-učenje *Merlin* (Slika 6) koji je dostupan nastavnicima, studentima i ustanovama u sustavu visokog obrazovanja Republike Hrvatske za potrebe nastave u virtualnom okruženju, a koja se izvodi prema službenom redu predavanja ustanove u tekućoj akademskoj godini. Sustav omogućuje ustanovama, nastavnicima i studentima pouzdanu platformu za e-učenje bez naknade te se kontinuirano razvija i prilagođava potrebama svojih korisnika. Veći dio aplikacije je na hrvatskom jeziku, a na prijevodu ostatka aplikacije još se radi. Virtualno okruženje za e-učenje Merlin sastoji se od sustava za e-učenje Merlin, sustava za webinare i e-portfolio sustava te je povezan sa sustavom ISVU (Informacijski Sustav Visokih Učilišta).¹⁴

Slika 6. *Merlin – sustav za e – učenje*¹⁵

Nastava na daljinu uz povremene prekide izvodi se već dvije godine na području Republike Hrvatske. Negativne karakteristike koje predstavljaju probleme i prepreke za izvođenje nastave javile su se odmah u prvom valu nastave na daljinu. Zbog ne fizičke povezanosti vrlo je teško pratiti napredak učenika i aktivnosti u nastavnom procesu. Osim već navedenih problema, javlja se i poteškoća pouzdanosti provjera znanja putem online načina, zbog svemoći tehnologije i pismenosti učenika.

¹⁴ *Merlin*. Dostupno na: <https://moodle.srce.hr/2020-2021/> (pristupljeno 18.08.2021.)

¹⁵ *Srce*. Dostupno na: <https://www.srce.unizg.hr/en/node/7543> (pristupljeno 01.07.2021.)

2.3.1. Nastava glazbe na daljinu

Odgojno-obrazovni sustav Republike Hrvatske prepoznao je važnost glazbe kao predmeta u kulturnom obrazovanju i razvoju učenika kroz stvaranje glazbenih kompetencija. Prema Škojo (2016) Glazbena kultura, koja se izvodi u osnovnoškolskom programu i Glazbena umjetnost namijenjena gimnazijskom programu nisu imale međusobnu poveznicu već su bile koncipirane kao dvije zasebne cjeline. Oba programa su kroz godine prošla kroz mnogo modeliranja i prilagođavanja suverenom načinu izvođenja nastave, kroz uvođenje novih aktivnosti, načina predavanja i ciljeva i zadaća samog programa (Škojo, 2016). Međutim, stupanjem na snagu *Kurikuluma nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije* (MZO, 2019) predmeti se povezuju tako da su odgojno-obrazovni ishodi učenja nastavnih predmeta Glazbena kultura i Glazbena umjetnost određeni na način da omogućuju kontinuirani razvoj i nadogradnju specifično-glazbenih i generičkih kompetencija učenika. Stečena znanja, vještine i stavovi u određenom odgojno-obrazovnom ciklusu trebali bi se prožimati kroz sve cikluse. Novim *Kurikulumom* (MZO, 2019) definirali su se novi odgojno-obrazovni jedinstveni ciljevi učenja i poučavanja navedenih predmeta, a oni su:

- omogućiti društveni i emocionalni razvoj učenika (uključujući i učenike s poteškoćama)
- poticati razvijanje glazbenih sposobnosti učenika sukladno njihovim mogućnostima i sposobnostima
- potaknuti učenika na sudjelovanje u kulturnom životu društva
- upoznati učenike s glazbenom umjetnošću kroz razne stilove i vrste glazbe
- poticanje razvijanja kritičkog mišljenja i ukusa
- razviti razumijevanje glazbe
- razviti odnos prema različitim kulturama te kulturnoj baštini.

Tijekom 2019. i 2020. godine nastava glazbe se također susrela s još jednim izazovom, a to je prilagodba načina izvedbe nastave na daljinu. Nužnost cjeloživotnog učenja došla je do izražaja. Naime, situacija koja je pogodila odgojno-obrazovni sustav zahtijevala je spremnost na snalaženje u kriznoj situaciji od strane odgojno-obrazovnih djelatnika na koju nitko nije bio u potpunosti spreman. Prethodno iskustvo u ovakvim situacijama nije postojalo jednako kao znanja i vještine koje su potrebne za izvođenje ovakvog programa, tj. kurikuluma odnosno nastave na daljinu. Reakcije na nastavu na daljinu bile su podijeljene kod odgojno-obrazovnih djelatnika jednako kao i kod učenika. Emocije poput straha, ljutnje, blokada zbog nesnalaženja

bile su prisutne kod obje skupine. Psihološki aspekt igra ključnu ulogu u izvođenju nastave na daljinu, a i sama glazba ima psihološki utjecaj na pojedinca te se stoga može iskazati ključnom u takvoj nastavi. Osim online nastave glazbe, tj. online predavanja koja su pripremali i izvodili sami učitelji i nastavnici, mnoštvom su zadataka i individualnih projekata zadanih učenicima, učeničkim samostalnim istraživanjima glazbe u sklopu nastavnog procesa, učitelji i nastavnici željeli potaknuti učenike na aktivnost kako bi usvojili zadana znanja i vještine propisane *Kurikulumom* (2019). Nastava glazbe zbog svoje specifičnosti predstavljala je izazov u prelasku na nastavu na daljinu, tj. bilo je potrebno puno napora kako bi se kvalitetno priredila nastava zbog nemogućnosti fizičke prisutnosti i kontakta učenika i učitelja/nastavnika. Zainteresiranost i motivacija učenika predstavljala je najveći problem, tj. načini na koje se učenike može uključiti u nastavni proces kako bi po završetku stekli znanja potrebna za nastavak školovanja.

2.3.1.1. *Izazovi nastave glazbe na daljinu*

Kao i ostali nastavni procesi tako se i nastava glazbe na daljinu izvodila u skladu s tri etape odnosno pripremom nastave, online izvođenjem te analizom – evaluacijom realizirane nastave. Uspoređujući klasičnu nastavu s nastavom na daljinu potrebno je puno više pripremanja kako bi se znanje u što jednostavnijem i što efikasnijem načinu prenijelo na učenike imajući u vidu izostanak neverbalne komunikacije koja je posljedica nemogućnosti fizičkog kontakta (Ambuš-Kiš, 2020).

Razne prezentacije, vizualne ili usmene, postanu vrlo brzo nakon određenog vremena monotone i učenici prestanu biti zainteresirani za nastavu, što je puno lakše riješiti kada se nastava odvija uživo. Stoga je u izvedbu nastave potrebno uključiti i dodatne sadržaje odnosno kvizove i multimedijalne isječke kako bi se zadržala fokusiranost i učinkovito praćenje nastave. Uključivanje učenika u proces nastave postalo je važnije no ikada, pogotovo sada kada većina pojedinaca osjeća određenu slobodu i zaštićenost iz vlastitog doma. Postavljanje pitanja učenicima i uključivanje učenika u nastavni proces ne moraju biti isključivo radi vrednovanja nego radi postizanja interakcije učenik – učitelj/nastavnik. Kao alat koji je pomogao u toj zadaći su razni multimedijalni sadržaji koje su pružile izdavačke kuće. Primjer su dakako digitalni udžbenici koji pružaju niz materijala koji se mogu koristiti u nastavi na daljinu. Specifično za potrebe nastave glazbe kreirani su digitalni dnevници slušanja u koje

učenik unosi svoja zapažanja i stavove prilikom slušanja glazbe. Ovakav način vođenja može biti primjer interakcije nastavak – učenik iz koje nastavnik dobiva povratnu informaciju od učenika (Slika 7) (Ambruš-Kiš, 2020).

7.-8. razred

Moj dnevnik slušanja

SKLADBE KOJE SLUŠAM U SLOBODNO VRIJEME

NAZIV SKLADBE

IME I PREZIME SKLADATELJA I/ILI IZVOĐAČA

Izrazi svoj doživljaj skladbe slikom, crtežom, pokretom, riječju, fotografijom...

Slika 7. *Primjer digitalnog dnevnika slušanja*¹⁶

Kod pripreme nastave glazbe vrlo je važno maknuti fokus s činjenica te u nastavu uvesti zanimljive sadržaje koji će potaknuti učenika na sudjelovanje u nastavi. Glavni načini za takvu interakciju su:

- povremeni kvizovi znanja putem alata poput Kahoot!-a
- individualni zadaci
- rasprave o djelu
- iznošenje osobnih stavova i zapažanja o djelu (Ambruš-Kiš, 2020).

Ambruš-Kiš (2020) navodi kako je potrebno vrednovati sve što je ostvareno tijekom nastavnog procesa, ali ne treba zanemarivati zadatke koji nisu ostvareni već se dodatno

¹⁶ *Profil Klett*. Dostupno na: https://www.profil-klett.hr/sites/default/files/metodicki-kutak/moj_dnevnik_slusanja_7-8_razred_2016_0.pdf (pristupljeno 20.05.2021.)

posvetiti preprekama koje su rezultirale neostvarenosti zadatka te iz povratne informacije usmjeriti daljnju pripremu nastavnih materijala. Slušanje nastave iz udobnosti doma može biti i prepreka u savladavanju nastavnih sadržaja (nemaju svi jednake uvjete) te se na to mora obratiti pozornost prilikom otklona straha koji je možda prepreka neostvarenja zadataka. Kada je u pitanju glazba važno je učenike motivirati na izražavanje neovisno u kojem obliku, bio on vizualan, pokret ili izražavanje riječima. Prilikom vrednovanja dostignuća učenika u nastavi na daljinu važno je biti empatičan te imati razumijevanja jer ne odgovara svakome ovakav način nastave te ne funkcioniraju svi jednako.

Osim formalnog oblika izvođenja nastave glazbe, općeprisutni neformalni oblik putem digitalnih medija doprinio je nastavi na daljinu. Učenje uz pomoć interneta i društvenih mreža svakodnevica je gotovo svake mlade osobe i snalaženje u virtualnom prostoru dakako je na višem stupnju razumijevanja. Integracija neformalnog načina obrazovanja pojedinca u formalni oblik poprima bližu sliku načina razmišljanja i obrazovanja pojedinca, pa se tako digitalni mediji koje koriste učenici prilikom neformalnog obrazovanja o glazbi, mogu uklopiti u nastavu na daljinu. Danas postoji mnoštvo edukacijskih web mjesta i alata koje učenici koriste za svladavanje znanja o glazbi. Osim povećanja interakcije u nastavi, ostvario bi se cilj aktivnog učenja koje je polazište suvremenog načina učenja (Šulentić Begić i Begić, 2021).

E-učenje uključuje korištenje medija koji će zamijeniti činjenice i riječi te će dočarati virtualni prijenos znanja. Digitalnim načinom vrlo je teško prenijeti znanje koje bi bilo preneseno uživo. Stoga je potrebno istaknuti važnost cjeloživotnog obrazovanja nastavnika koje dolazi do izražaja u e-obrazovanju. Koristeći razne alate cilj je zainteresirati učenike te ishodovati prenesenom znanju. Po pitanju glazbe zbog svoje specifičnosti izvođenja nastave, potrebno je unijeti dodatne vrijednosti u nastavni proces usmjeravajući tako pojedinca na istraživanje glazbe kroz neformalno učenje kako bi uz formalno stekao veće znanje. Koristeći digitalne alate dostupne na internetu, može se lakše prilagoditi percepciji i očekivanjima učenika, na način na to rezultira fokusiranim praćenjem i stjecanjem znanja. Vrednovanje u nastavi glazbe mora sadržavati dozu razumijevanja sukladno zatečenoj situaciji te sam proces fokusirati na znanje koje učenik stječe nakon upoznatih sadržaja, a ne na rezultat u finalnom vrednovanju. Vrednovanje se može provesti kroz različite načine, od online kvizova pa sve do pismenih i usmenih ispita, no u konačnici bit aktivnog učenja jest uvesti učenika u blagodat glazbe koja je od izrazite važnosti za normalnu psihološku funkciju svakog pojedinca.

2.3.2. Prikaz softvera za nastavu glazbe na daljinu

„Najvažnije sredstvo u izvedbi nastave u prošlosti je bio udžbenik. Udžbenici su knjige koje su rađene isključivo prema nastavnom programu pojedinog predmeta te prilagođene opsegu nastavnih sadržaja. Udžbenik je osnovna literatura i neizbježna sastavnica i pomagalo pri usvajanju sadržaja i uvelike se razlikuje od sve pomoćne i dopunske literature koja se može upotrebljavati“ (Poljak, 1980 prema Pečić, 2020: 7). „U nastavi najčešće se primjenjuju mediji vizualnog i auditivnog karaktera, koji služe u nastavi kao sredstva za bolje razumijevanje i shvaćanje nastavnog sadržaja. Vizualne medije predstavljaju tekstualni sadržaju odnosno udžbenici. Vizualni mediji tijekom vremena su napredovali pa se sada razlikuje još jedna skupina vizualnih medija koja se temelji na internetu i korištenju računala“ (Dobrota i Novosel, 2017 prema Pečić, 2020: 7).

Moderan čovjek velik dio svog života odvaja na računala, to jest tehnologiju koja je zauzela važnu funkciju u modernom životu. I u privatnim životima, ali i u poslovnom svijetu, tehnologija je zaslužna i za napredak obrazovnog sustava na globalnoj razini. U budućnosti, primjena računala u nastavi bit će prisutna na globalnoj razini. Novčana vrijednost računala, pogotovo prijenosnih računala, sveopće je dostupna, cijena se formira na temelju specifikacija računala, ali u konačnici pogodno računalo za primjenu u nastavi vrlo lako je dostupno (Nožica, 2009).

„Važno je naglasiti kako djeca već u ranoj dobi provode jako puno vremena za računalom, najčešće uz minimalnu kontrolu roditelja. Povremeno takvo korištenje ne bi trebalo predstavljati problem, ali poteškoće stvara danas aktualan način življenja i djeca su sve češće bez ikakvog nadzora i ograničenja. Računala kod djece predstavljaju izvor zabave, no nažalost, takva zabava potkrijepljena je računalnim igricama često nasilnog tipa, što može dovesti do posljedica u razvoju djeteta. Česta posljedica prekomjernog korištenja računala je manjak koncentracije i volje za učenjem, odnosno loše radne navike koje su rezultat ovisnosti o igricama. Iako se računala u općem shvaćanju gledaju kao negativna stavka u razvoju djeteta, primjena računala u obrazovanju može itekako imati korisne učinke. Kroz interaktivne sadržaje, kvizove i igrice djeci se razvija logičko razmišljanje te ih se potiče na razmišljanje. Obrazovni program koji aktivno uključuje računala u nastavni proces, stvara novi način učenja i rješavanje izazova na kreativan način. Kreativno izražavanje je jedno od najvažnijih čimbenika u razvoju pojedinca pogotovo u predškolskoj dobi. Rješavanjem problema na osoban način bez određenih pravila potiče pojedinca (dijete) na razmišljanje, a razmišljanjem

se razvija neuronska mreža i osigurava kvalitetan razvoj djeteta. Primjena računala u nastavi omogućuje svakom učeniku aktivno sudjelovanje u nastavi. Nastava koja je organizirana bez primjene računala zahtjeva veće aktiviranje svakog učenika od strane učitelja. Taj se problem naročito javlja u razredima s velikim brojem učenika. Način učenja kakav se sada provodi u školama, uz primjenu računala, uključuje sve sudionike u nastavni proces, čak i roditelje koji uz prilagođene platforme mogu poticati dijete na samostalno učenje“ (Hilčenko, 2016 prema Pečić, 2020: 8).

Korištenje računala u nastavi sve se više spominje u istraživanjima, a glavna svrha je istražiti uspješnost stjecanja znanja putem nastave koja uključuje digitalna pomagala. U većini slučajeva rezultati istraživanja pokazuju pozitivne učinke ponajviše zbog stavljanja naglaska na logično razmišljanje učenika. Digitalna nastava rezultirala je smanjenju vremena učenja čemu je doprinijela povećana motivacija učenika te sasvim novi pristup učenju. Veću prepreku predstavljalo je obrazovanje odgojno-obrazovnih djelatnika kako bi se u potpunosti prilagodili tehnologiji i njezinim doprinosima u nastavi. U većini slučajeva vrijeme korištenja tehnologije u nastavi ovisi isključivo o učitelju. Do nedavno se nastava odvijala isključivo u klasičnom obliku, no pojavom novih barijera i prepreka nastava je bila primorana preseliti se u virtualni svijet. Problem aktivnosti učenika na nastavi u virtualnom obliku je puno izraženiji nego u klasičnom obliku. Iznimno je teško učenike zainteresirati i aktivirati ukoliko se u nastavu ne implementiraju sadržaji koje će učenici moći samostalno primjenjivati te će im biti zabavni i interaktivni. Uloga učitelja se promijenila odnosno učitelj prestaje biti samo posrednik znanja već aktivni sudionik u učenju (Letina, 2015).

Korištenjem tehnologije i računala u nastavi glazbe kreirao se sasvim novi koncept nastave, no proces prilagodbe bio je izuzetno zahtjevan zbog nužne izobrazbe učitelja o pravilnom načinu primjene računala u nastavnom procesu. Danas se u mnogim državama nastava glazbe izvodi uz pomoć tehnologije. Usavršavanje učitelja glazbe o glazbenim tehnologijama nudi nove mogućnosti kako učiteljima tako i njihovim učenicima (Tecimer, 2006 prema Arici, 2018).

Pečić (2020) nadalje navodi kako postoje „mnogi računalni programi koji omogućuju osuvremenjivanje nastave glazbe te se pomoću njih poučava harmonija, solfeggio, teorija glazbe, skladanje (Arici, 2018), povijest glazbe, glazbena literatura i izvođenje glazbe (Tecimer, 2006 prema Arici, 2018). Osim toga, osmišljeni su notacijski programi koji pružaju velike mogućnosti učiteljima glazbe (Arici, 2018). Hofstetter (1988 prema Brandao i sur.,

1999) ističe da većina postojećih računalnih programa namijenjenih nastavi glazbe se odnose na poučavanje notacije i slušne testove koji uključuju prepoznavanje ritmova, intervala, melodija i akorada. Takvi računalni programi namijenjenih razvoju glazbenog sluha, tj. solfeggio omogućuju učenicima samostalno vježbanje i prikaz rezultata, tj. povratnu informaciju o uspješnosti što se pokazalo kao primjereniji način nastave. Naime, smanjen je pritisak na učenike koji ga osjećaju tijekom grupne nastave (LeBlanc, 1997 prema Brandao i sur., 1999). Osim za solfeggio, učenici imaju mogućnosti koristiti računalo za poboljšanje vještine sviranja pri čemu dobivaju zvučnu i vizualnu povratnu informaciju o uspješnosti (Brandao i sur., 1999). Video poučavanje u stvarnom vremenu, tj. izravno ili snimljeno, pomoću interneta može dovesti nastavu sviranja do udaljenih područja gdje je teško pronaći kvalificiranog učitelja instrumenta (Juvonen i Ruismäki, 2009 prema Šulentić Begić i Begić, 2021). Softvera osmišljenih za potrebe stvaranja glazbe ima bezbroj. U praksi se učitelj glazbe treba usmjeriti na jednostavnost i jasnoću softvera kako bi se učenicima omogućila njihova upotreba (Juvonen i Ruismäki, 2009 prema Šulentić Begić i Begić, 2021). Za potrebe usavršavanja tehnike pjevanja aplikacije daju mogućnost solo pjevanja ili u duetima i virtualnim zborovima (Cook, 2016 prema Šulentić Begić i Begić, 2021). Što se tiče tradicionalnih udžbenika, danas su ih zamijenila računala i multimedijalni udžbenici koji daju nove mogućnosti za unaprjeđenje nastave glazbe (Narayanan, 2006 prema Reynolds, 2010). Računala potiču učeničko shvaćanje i učenje glazbe, no neophodno je vodstvo educiranog učitelja koji će omogućiti razvoj složenog glazbenog mišljenja (Reynolds, 2008 prema Reynolds, 2010). Svrha uvođenja računala u nastavu glazbe nije zamjena za učitelja već dopuna njegovom poučavanju i mogućeg korištenja računala od strane učitelja za PowerPoint prezentacije, računalne programe, interaktivne plakate (*Glogster*), kvizove za provjeru znanja (*Hot potatoes*), glazbene računalne igre, web priručnike i udžbenike te Internet“ (Šulentić Begić, 2020 prema Pečić, 2020: 11).

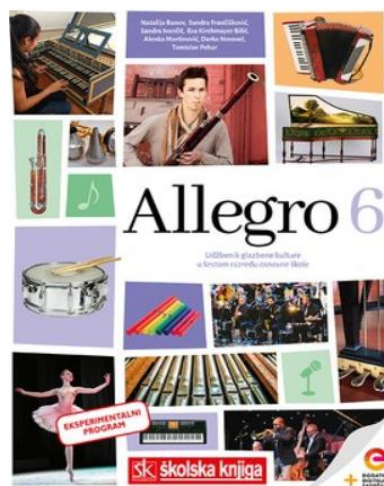
„Obrazovni sustav primjenom interneta uvelike se promijenio, tj. počele su se razvijati do tada nepoznati aspekti unapređenja obrazovnog sustava. Mediji pružaju brojne prednosti što se tiče prijenosa znanja, tj. razvili su se razni načini organiziranja i izvođenja nastave kao i mnoštvo alata i pomagala te audio i video sadržaji. Upravo zbog tog mnoštva informacija i raznog sadržaja koje internet kao glavno sredstvo multimedije pruža, razvija se zasebna disciplina pod nazivom multimedijaska didaktika. Cilj njezinog djelovanja je uravnotežiti, prilagoditi i dizajnirati nastavni proces potkrijepljen medijima. Mnoštvo sadržaja potrebno je pravilno usmjeriti radi postizanja optimalnog cilja obrazovanja odnosno kvalitetnog prijenosa

znanja. Ubrzan napredak tehnologije, kontinuirano unapređenje postojećih računala i medijskih alata zahtjeva iznimnu stručnost u aspektu obrazovanja i informatike“ (Matasić i Dumić, 2012 prema Pečić, 2020: 11). U nastavku Matasić i Dumić (2012) navode „kako postoje i pozitivni učinci multimedije:

- povećana pozornost
- povećano zadovoljstvo, zanimacija
- olakšano svladavanje gradiva
- bolje razumijevanje gradiva
- korisnija znanja, bolji princip pamćenja.

Udžbenik je najvažnija stavka u odgojno-obrazovnom procesu i osmišljen je u skladu s propisanim kurikulumom. Multimedijски udžbenik može se opisati kao spoj klasičnog udžbenika odnosno tekstualnog te video i audio sadržaja kao prilog. Udžbenik bi trebao biti prikazan u kompletno digitalnom obliku, tj. ne bi trebao postojati u fizičkom smislu knjige već isključivo u virtualnom obliku. Digitalni udžbenici razvijali su se i prve verzije digitalnih udžbenika nisu se previše razlikovali od tiskanih, tj. jedina razlika je što su se umjesto u materijalnom obliku nalazili u digitalnom formatu (PDF). Današnja izdanja digitalnih udžbenika sadrže razne inovacije, tj. pomoćne sadržaje koji učenicima omogućuju aktivno sudjelovanje u nastavi. Kako je već i naglašeno, digitalni multimedijalni udžbenici drže korak s vremenom, postepeno se razvijaju i upravo zbog toga dijele se na

- *grafički i tekstualni digitalni udžbenici* – najjednostavnija su kategorija, ne sadrže posebne audio i video sadržaje već se jednostavno fokusiraju na tekst u digitalnom obliku koji se najčešće koristi kao pomoćno sredstvo u izvođenu nastave uz klasičan udžbenik;
- *interaktivni digitalni udžbenici* – imaju mogućnost samostalne provjere znanja, kroz vježbe, razne zadatke i sl.; upravo zbog tih mogućnosti nazivaju se interaktivnima zbog dvostrane komunikacije korisnika i udžbenika;
- *multimedijски interaktivni udžbenici* – obuhvaćaju sve aspekte digitalizacije, od zadataka, teksta pa sve do audio i video sadržaja“ (Nuli, 2018 prema Pečić, 2020: 20).

Slika 6. Digitalno izdanje udžbenika za nastavu Glazbene kulture za 6. razred.¹⁷

Jednako kao i ostali predmeti tako su i predmeti Glazbene kulture i Glazbene umjetnosti doživjeli svoju digitalizaciju. Trenutno u Republici Hrvatskoj mogu se pronaći digitalni multimedijски udžbenici nekoliko izdavača. Multimedijalni udžbenici za Glazbenu kulturu i Glazbenu umjetnost obogaćeni su interaktivnim, audio i video sadržajem. Svaki od udžbenika nudi određene načine za provjeru znanja u smislu testova, kvizova i slično (Nuli, 2018). „Za većinu udžbenika internet nije potreban jer u sklopu samog udžbenika se nalaze audio i video sadržaji, međutim u slučaju udžbenika kao što je kod izdavača Profil Klett, potreban je internet jer se sadržaji omogućavaju na poveznici koja vodi na aplikaciju YouTube“ (Nuli, 2018 prema Pečić, 2020: 21).

„Kvalitetan digitalni udžbenik zanimljiv je za nastavu glazbe. Glavna karakteristika digitalnoga udžbenika je spoj slike, zvuka, teksta, videa i animacije te takav udžbenik učenicima će približiti sadržaje, no najčešće ne može biti u svrhu samostalnog usvajanja nastavnih tema. Tako digitalni udžbenik namijenjen nastavi glazbe sadrži prezentacije, igre, plakate, skladbe, pjesme i muzikološke sadržaje koje je učitelj nekada sam pripremao za nastavu glazbe, a sada su dostupni jednim klikom“ (Šulentić Begić, 2020 prema Pečić, 2020: 21).

¹⁷Mozaik education. Dostupno na: https://www.mozaweb.com/hr/course.php?cmd=single_book&bid=HR-SKOL-ALLE6-3800&from=subject&from_value=ENK&subject=ENK&grade=&t=mozaweb (pristupljeno: 03.07.2020.)

3. EMPIRIJSKI DIO

3.1. ODREĐENJE PROBLEMA ISTRAŽIVANJA

Problem istraživanja su kompetencije, odnosno znanja i vještine učitelja Glazbene kulture i nastavnika Glazbene umjetnosti za organiziranje nastave na daljinu. Ovaj problem je relevantan i aktualan, jer se istraživanje provodi u vrijeme kada se većina nastave ne odvija u normalnim okolnostima, već je organizirana putem raznih mrežnih alata i programa, koji zahtijevaju određena znanja i vještine učitelja i nastavnika kako bi što bolje učenicima prezentirali gradivo i pomogli im u njegovom uspješnome usvajanju.

Cilj je ovog istraživanja ispitati razmišljanja i procijene učitelja Glazbene kulture i nastavnika Glazbene umjetnosti vezano za izvođenje nastave na daljinu te njihovu samoprocjenu vlastitih znanja i vještina za realiziranje istoga.

3.1.1. Istraživačke hipoteze

Polazišne spoznaje za istraživanje bile su sljedeće hipoteze:

H1: *Učitelji Glazbene kulture i nastavnici Glazbene umjetnosti smatraju se kompetentnima za organiziranje nastave na daljinu.*

H2: *Postoji statistički značajna povezanost različitih sociodemografskih varijabla sa samoprocjenom kompetencija učitelja Glazbene kulture i nastavnika Glazbene umjetnosti i njihovim mišljenjima o alatima za izvođenje nastave na daljinu.*

H3: *Učitelji Glazbene kulture i nastavnici Glazbene umjetnosti mišljenja su kako im škola omogućuje dovoljnu podršku za izvođenje nastave na daljinu.*

3.2. PROVOĐENJE ISTRAŽIVANJA

3.2.1. Način provođenja istraživanja

Podatci su prikupljeni postupkom online anketiranja, provedenog među učiteljima Glazbene kulture i nastavnicima Glazbene umjetnosti tijekom rujna 2021. Ispitanici su u anketi iznijeli svoja razmišljanja i procijene vezano za izvođenje nastave na daljinu te samoprocjenu vlastitih znanja i vještina za realiziranje istoga. Istraživanje je primijenjeno (aplikativno), jer će se podatci dobiveni istraživanjem moći koristiti u svrhu poboljšanja odgojno-obrazovnog procesa. S obzirom da je istraživanje provedeno jednokratno i u određenome trenutku, možemo reći da je ono i transversalno. Istraživanje je i empirijsko jer se zasniva na prikupljanju podataka o svakodnevnoj nastavnoj praksi.

Kako bismo uspješno interpretirali dobivene podatke pri analizi podataka koristili smo kvalitativnu i kvantitativnu analizu. Kvalitativnu analizu koristili smo kako bi nam omogućila bolju interpretaciju podataka koje smo dobili u anketnom upitniku. Kvantitativnu analizu smo koristili kako bi lakše povezali uzroke i posljedice dobivenih odgovora u anketi.

3.2.2. Uzorak

Istraživanje je provedeno na ispitanicima iz sljedećih županija: Dubrovačko-neretvanska (1), Primorsko-goranska (1), Varaždinska (1), Zagrebačka (1), Brodsko-posavska (2), Karlovačka (2), Krapinsko-zagorska (2), Koprivničko-križevačka (2), Bjelovarsko-bilogorska (3), Zadarska (3), Šibensko-kninska (4), Požeško-slavonska (6), Osječko-baranjska (7), Vukovarsko-srijemska (7), Splitsko-dalmatinska (8) i Grad Zagreb (9).

U istraživanje je bilo uključeno 56 ispitanika ($N = 56$), učitelja Glazbene kulture i nastavnika Glazbene umjetnosti.

Tablica 1: *Opis uzorka (N = 56)*

VARIJABLA	KATEGORIJE	ISPITANICI (N=56)	
		f	%
SPOL	Ženski	43	76,8
	Muški	13	23,2
DOB	20 do 30 godina	16	28,6
	31 do 40 godina	15	26,8
	41 do 50 godina	17	30,4
	51 i više godina	8	14,3
RADNI STAŽ	Do 5 godina	15	26,8
	Od 6 do 10 godina	10	17,9
	Od 11 do 20 godina	17	30,4
	21 i više godina	14	25
PODRUČJE NA KOJEM SE NALAZI ŠKOLA	Urbano područje	34	60,7
	Ruralno područje	11	19,6
	Urbano i ruralno područje	11	19,6
ODJEL RADA	Osnovna škola	43	76,8
	Srednja škola	4	7,1
	Osnovna i srednja škola	9	16,1

Iz *Tablice 1* vidljiva je distribucija ispitanih učitelja Glazbene kulture i nastavnika Glazbene umjetnosti prema spolu koja je bila sljedeća: 43 (76,8%) su osobe ženskog spola, a 13 (23,2%) osobe muškog spola. Većina ispitanika, njih 17 (30,4%) ima između 41 i 50 godina. Sljedeća dobna skupina prema zastupljenosti je ona od 20 do 30 godina, njih 16 (28,6%). Slijedi ih skupina od 31 do 40 godina gdje pripada 15 (26,8%) ispitanika, dok je najmanje zastupljena skupina ona s 51 godinu i više s brojem od 8 (14,4%) ispitanika. Prema kriteriju radnog staža najzastupljeniji su oni ispitanici koji imaju 11 do 20 godina staža s njih 17 (30,4%). Do 5 godina staža je 15 (26,8%) ispitanika, 14 (25%) ispitanika ima 21 godinu staža i više, dok 10 (17,9%) ispitanika ima od 6 do 10 godina radnog staža. Učitelji Glazbene kulture zastupljeni su s 43 (76,8%) ispitanika, a nastavnici Glazbene umjetnosti s njih 4 (7,1%). Kombinirano radi u osnovnoj i srednjoj školi 9 (16,1%) ispitanika. Većina ispitanika, njih 34 (60,7%), radi u urbanoj sredini, a ravnopravno su zastupljeni oni koji rade u ruralnoj sredini i oni koji rade u obje sredine s po 11 (19,6%) ispitanika.

3.2.3. Postupak i instrument

Postupak kojim su prikupljeni podaci za ovo istraživanje bio je online anketiranje, dok je kao instrument koji je korišten za prikupljanje podataka poslužio online anketni upitnik. Anketni upitnik bio je anoniman, a u njemu su ispitana mišljenja učitelja i nastavnika o vlastitim kompetencijama za izvođenje nastave na daljinu, podršci škole i izboru preferiranih alata koje koriste u nastavi na daljinu.

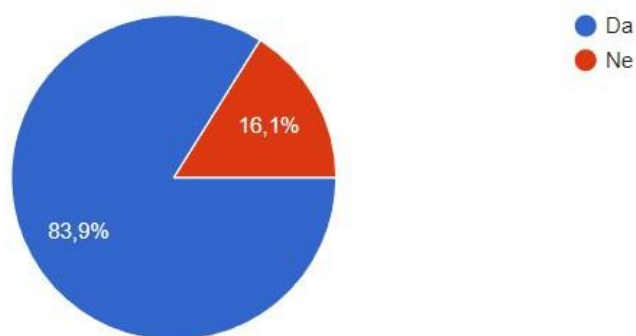
3.3. REZULTATI I RASPRAVA

U ovom poglavlju prikazani su rezultati o kompetencijama učitelja Glazbene kulture i nastavnika Glazbene umjetnosti u izvođenju nastave na daljinu.

Prvo pitanje glasilo je *Smatrate li da Vam škola pruža dovoljnu podršku u organizaciji nastave na daljinu?*. U *Grafikonu 1* vidimo kako su se izjasnili ispitanici.

7. Smatrate li da Vam škola pruža dovoljnu podršku u organizaciji nastave na daljinu?

56 odgovora

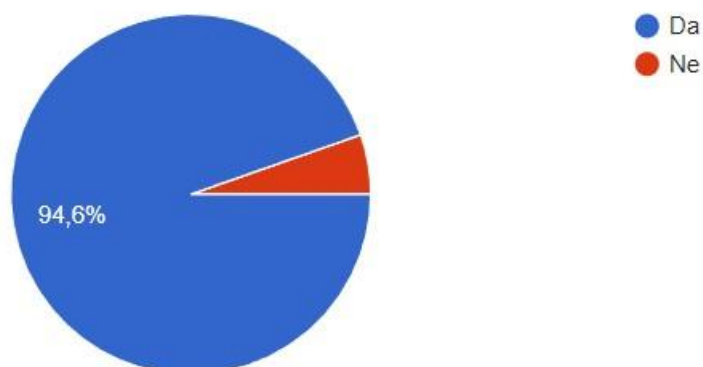
Grafikon 1: *Podrška škole u organizaciji nastave na daljinu*

Većina ispitanika, njih 47 (83,9%), smatra da imaju dovoljnu podršku svoje škole u organizaciji nastave na daljinu, dok 9 (16,1%) ispitanika smatra da nisu dovoljno podržani od škole. Zanimljivo je primijetiti da svi ispitanici koji su se negativno izrazili na ovo pitanje rade u osnovnim školama.

Usljedilo je pitanje *Jesu li Vam dostupni alati potrebni za odvijanje nastave na daljinu?*.

8. Jesu li Vam dostupni alati potrebni za odvijanje nastave na daljinu?

56 odgovora

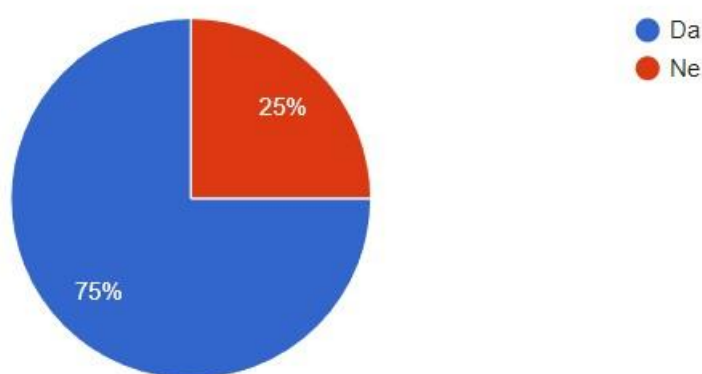
Grafikon 2: *Dostupnost alata za odvijanje nastave na daljinu*

U *Grafikonu 2* vidljivo je da 53 (94,6%) ispitanika, što je velika većina, smatra da imaju na raspolaganju alate koju su im potrebni za odvijanje nastave na daljinu, dok tek 3 (5,4%) ispitanika smatraju da im ti alati nisu dostupni. Od ta tri ispitanika, dva su zaposleni u školi koja se nalazi u ruralnom mjestu, dok je jedan zaposlen u školi u urbanom mjestu.

Sljedeće pitanje glasillo je *Je li Internet veza dovoljno jaka za neometanu realizaciju nastave na daljinu?*, a rezultati su vidljivi u *Grafikonu 3*.

9. Je li internet veza dovoljna jaka za neometanu realizaciju nastave na daljinu?

56 odgovora

Grafikon 3: *Jakost internetske veze*

Na ovo pitanje potvrdno je odgovorilo 42 (75%) ispitanika, a 14 (25%) ispitanika smatraju da nemaju dovoljno jaku internet vezu kako bi svoju nastavu na daljinu mogli neometano realizirati. Poteškoće su uočljive i u urbanim i ruralnim sredinama, tako da ne možemo zaključiti da je to ključan faktor.

Hipoteza H3 koja glasi *Učitelji Glazbene kulture i nastavnici Glazbene umjetnosti mišljenja su kako im škola omogućuje dovoljnu podršku za izvođenje nastave na daljinu* prihvaćena je jer su većina učitelja i nastavnika zadovoljni podrškom škole, dostupnim materijalima te postojećom infrastrukturom za izvođenju nastave na daljinu.

Sljedećim anketnim pitanjem započeo je niz od 10 tvrdnji u formi Likertove skale kojima su se htjela doznati mišljenja i stavovi učitelja Glazbene kulture i nastavnika Glazbene umjetnosti o vlastitim kompetencijama, prilikama za usavršavanje te nastavi na daljinu. Ispitanicima je ponuđeno zaokruživanje jednog od pet ponuđenih stupnjeva slaganja s navedenom tvrdnjom u anketnom upitniku gdje je *5 označavalo da se u potpunosti slažu s tvrdnjom*, *4 da se donekle slažu*, *3 je značilo da nemaju formirano mišljenje o tvrdnji*, *2 da se donekle ne slažu*, a *1 je označavalo da se uopće se ne slažu s navedenom tvrdnjom*. Pri analizi i prikazu rezultata svakoj smo tvrdnji izračunali prosječnu vrijednost/aritmetičku sredinu (M) te smo saznali stupanj slaganja s navedenom tvrdnjom.

Ispitanici se najviše slažu s tvrdnjom *Samostalan rad i učenje mi je najviše pridonijelo u osmišljavanju i realizaciji nastave na daljinu* (M = 4,32). Druga po redu tvrdnja po stupnju slaganja glasi *Kompetentan sam za organiziranje i realiziranje nastave na daljinu* (M = 4,32), dok je na trećem mjestu tvrdnja *Nastava na daljinu iziskivala je moj veliki napor i trud i predstavljala je za mene izvor stresa*, sa stupnjem slaganja (M = 4,12). Sljedeća tvrdnja *Prilikom ocjenjivanja učenika bio sam blaži nego inače* ima stupanj slaganja (M = 3,85), a malo niži stupanj slaganja (M = 3,62) ima tvrdnja *Alati za nastavu na daljinu pridonose kvaliteti nastave*. Sljedeća po redu je tvrdnja *U sredini u kojoj živim postoji dovoljan broj tečajeva/radionica za usavršavanje korištenja digitalnih alata potrebnih za nastavu na daljinu*, a ima stupanj slaganja (M = 2,87). U dijelu s nižim stupnjem slaganja nalazi se tvrdnja *Škola u kojoj radim organiziranjem tečajeva/radionica pridonijela je kvalitetnoj organizaciji nastave na daljinu* (M = 2,67). Stupanj slaganja s tvrdnjom *Prilikom održavanja nastave na daljinu učenici su usvojili jednaka znanja koja bi usvojili i na redovnoj nastavi* (M = 2,39) približan je sa stupnjem slaganja tvrdnje *Učeničke ocjene koje su bile rezultat nastave na daljinu odraz su stvarnoga znanja učenika* (M = 2,37). Na samome dnu Likertove skale, sa stupnjem slaganja nalazi se tvrdnja *Na studiju sam stekao dovoljne kompetencije za realizaciju nastave na daljinu* (M = 1,85).

Tablica 2: *Mišljenja učitelja Glazbene kulture i nastavnika Glazbene umjetnosti o vlastitim kompetencijama, prilikama za usavršavanje te nastavi na daljinu*

TVRDNJE	Broj ispitanika koji su izabrali određeni stupanj slaganja					M
	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Nemam mišljenje	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Kompetentan sam za organiziranje i realiziranje nastave na daljinu.	0	2	8	16	30	4,32
Na studiju sam stekao dovoljne kompetencije za realizaciju nastave na daljinu.	34	8	6	4	4	1,85
Škola u kojoj radim organiziranjem tečajeva/radionica pridonijela je kvalitetnoj organizaciji nastave na daljinu.	12	12	20	6	6	2,67
U sredini u kojoj živim postoji dovoljan broj tečajeva/radionica za usavršavanje korištenja digitalnih alata potrebnih za nastavu na daljinu.	13	9	15	10	9	2,87
Samostalan rad i učenje mi je najviše pridonijelo u osmišljavanju i realizaciji nastave na daljinu.	0	0	0	13	43	4,76
Nastava na daljinu iziskivala je moj veliki napor i trud i predstavljala je za mene izvor stresa.	0	5	9	16	26	4,12
Prilikom održavanja nastave na daljinu učenici su usvojili jednaka znanja koja bi usvojili i na redovnoj nastavi.	14	17	16	7	2	2,39
Učeničke ocjene koje su bile rezultat nastave na daljinu odraz su stvarnoga znanja učenika.	17	13	16	8	2	2,37
Prilikom ocjenjivanja učenika bio sam blaži nego inače.	1	6	11	20	18	3,85
Alati za nastavu na daljinu pridonose kvaliteti nastave.	2	3	14	16	21	3,62

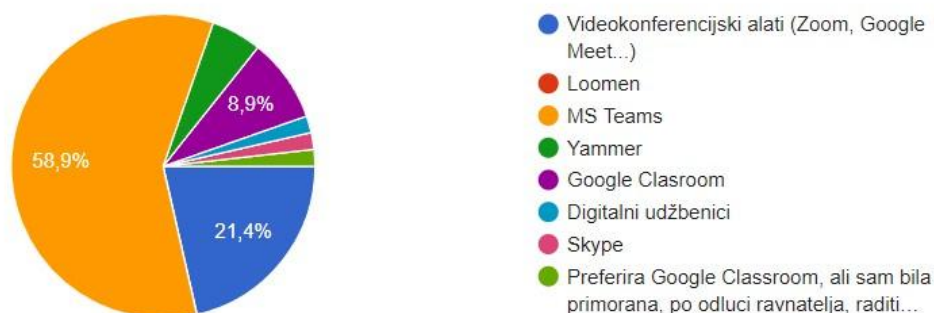
Hipoteza H1 koja glasi *Učitelji Glazbene kulture i nastavnici Glazbene umjetnosti smatraju se kompetentnima za organiziranje nastave na daljinu* prihvaćena je jer su učitelji i nastavnici iskazali visok stupanj slaganja s tvrdnjom da se smatraju kompetentnima za organiziranjem nastave na daljinu.

Anketni upitnik nastavljen je pitanjima u kojima je bilo ponuđeno više odgovora, a prvo od njih glasilo je *Koji alat za izvođenje nastave na daljinu preferirate?*. Ispitanici su

mogli odabrati jedan ponuđeni odgovor ili odgovoriti tako da dodaju alat koji nije bio ponuđen.

20. Koji alat za izvođenje nastave na daljinu preferirate? (odaberite jedan odgovor)

56 odgovora

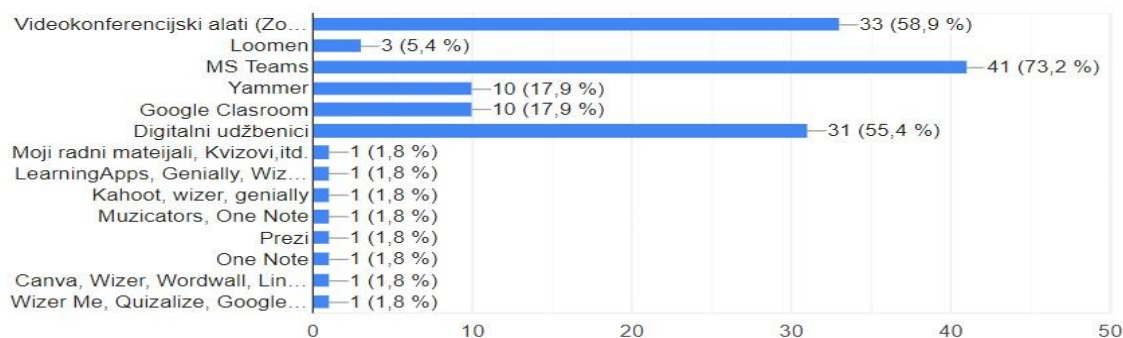
Grafikon 4: *Preferirani alati*

Većina ispitanika, njih 33 (58,9%) izabrala je *MS Teams*, dok je drug po redu bio odgovor *Videokonferencijski alati (Zoom, Google Meet...)* s 12 (21,4%) ispitanika. Odgovor *Google Classroom* odabralo je 5 (8,9%) ispitanika, a broj ispitanika koji su odabrali alat *Yammer* je 3 (5,4%). Sljedeća dva alata, *Digitalni udžbenici* i *Skype*, je birao po 1 (1,8%) ispitanik, a jedan ispitanik je izjavio kako preferira *Google Classroom*, ali je po odluci ravnatelja primoran raditi u *MS Teams*.

Usljedilo je pitanje *Koje alate za izvođenje nastave na daljinu koristite?*, gdje je za razliku od prethodnog pitanja, bilo moguće izabrati više odgovora.

21. Koje alate za izvođenje nastave na daljinu koristite? (moguće je izabrati više odgovora)

56 odgovora

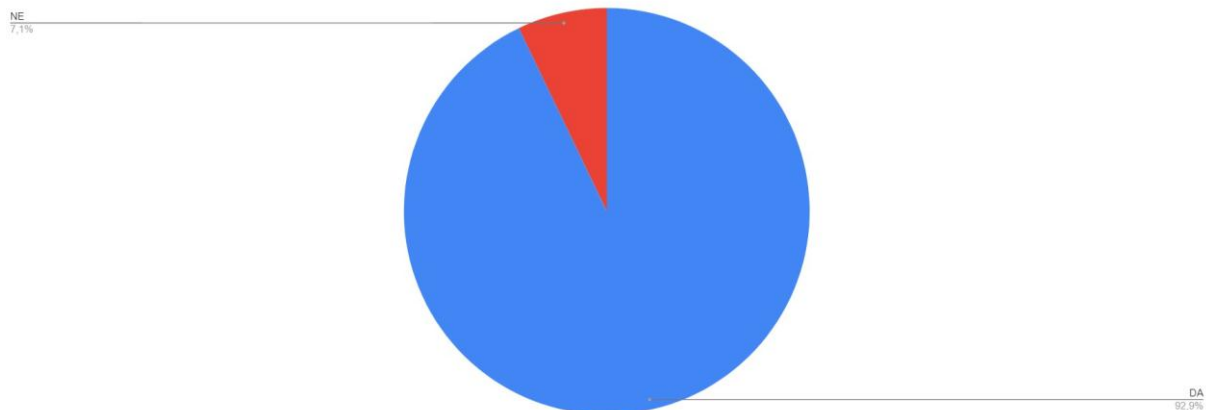
Grafikon 5: *Korišteni alati*

Ponuđeni odgovori bili su sljedeći: a) *Videokonferencijski alati (Zoom, Google Meet...)* što je odabralo 33 (58,9%) ispitanika, b) *Loomen* uz 3 (5,4%) ispitanika, c) *MS Teams* je odabrao 41 (73,2%) ispitanik, d) *Yammer* je bio izbor za 10 (17,9%) ispitanika, uz isti broj koji je odabrao i opciju e) *Google Classroom*. Opcija pod slovom f) *Digitalni udžbenici* odabrana je od strane 31 (55,4%) ispitanika. Zadnja mogućnost odabira bila je ta da ispitanici sami nadopune prazno mjesto sa svojim preferiranim alatom, a 8 (14,4%) ispitanika dalo je i svoje osobne izbore koji glase:

- *Moji radni materijali, Kvizovi, itd*
- *LearningApps, Genially, Wizer, H5P, Nearpod*
- *Kahoot, Wizer, Genially*
- *Muzicators, One Note*
- *Prezi*
- *One Note*
- *Canva, Wizer, Wordwall, Linoit, Genially*
- *Wizer Me, Quizalize, Google Slides (Peer Deck), Thing link.*

Na pitanje *Jeste li zadovoljni alatima koje koristite za izvođenje nastave na daljinu? DA/NE Ako ste odabrali odgovor NE, obrazložite zašto!*, velika većina ispitanika, njih 52 (92,86%) izjasnila se pozitivno. Odgovor *NE* odabrala su 4 (7,14%) ispitanika, a kao razlog takvog odabira istaknuli su nezadovoljstvo oblikovanjem alata, za koje smatraju da su više poput društvenih mreža (npr. *Facebook*), nego što su prilagođeni učionicama. Jedan ispitanik smatra da alati nisu dovoljni, dok jedan smatra da nije prirodno tako održavati nastavu. Navedeni alati mu funkcioniraju, ali isto tako izazivaju nelagodu i nesigurnost.

22. Jeste li zadovoljni alatima koje koristite za izvođenje nastave na daljinu? DA/NE Ako ste odabrali odgovor NE, obrazložite zašto!

Grafikon 6: Zadovoljstvo korištenim alatima

Sljedeće pitanje bilo je usko povezano s prethodnim, a glasilo je: *Iz kojeg se razloga koristite alatom/alatima koje ste prethodno zaokružili?*. Ponuđeni odgovori su glasili: a) *Na razini škole je odabran alat kojim se koristimo* što je odabralo 43 (76,8%) ispitanika, dok je opciju pod slovom b) *Osobno sam se odlučio za određeni alat jer smatram da je bolji od ostalih* odabralo 10 (17,9%) ispitanika.

23. Iz kojeg se razloga koristite alatom/alatima koje ste prethodno zaokružili?

56 odgovora

Grafikon 7: Razlozi korištenja alata

I u ovome pitanju bila je ponuđena opcija slobodnog odgovora, koju je nekoliko ispitanika izabralo. Njihovi odgovori su: *Na razini škole odabran je MS Teams, a za ostale alate sam doznala preko kolega koji predaju isti predmet i pokazali su mi se dosta učinkovitima u danoj situaciji te sam ih nastavila povremeno koristiti i u nastavi uživo* (1; 1,8%), zatim *Na fakultetu smo koristili Skype pa sam samo nastavila* (1; 1,8%), te *Odlučila*

sam se za to jer je kvalitetan, ali i zbog neinformiranosti o drugim mogućnostima (1; 1,8%). Iz navedenih odgovora možemo zaključiti da izbor alata za izvođenje na daljinu u manjoj mjeri ovisi o samom učitelju ili nastavniku, već je u većini slučajeva izbor cijelog kolektiva škole, što može značiti da taj alat nije prilagođen specifičnim potrebama pojedinog predmeta.

Smatrate li da bez alata namijenjenih nastavi na daljinu realizacija nastave na daljinu ne bi bila moguća? DA/NE. Ako ste odabrali odgovor NE, obrazložite zašto! glasilo je sljedeće pitanje po redu.

Grafikon 8: Realizacija nastave u ovisnosti o alatima

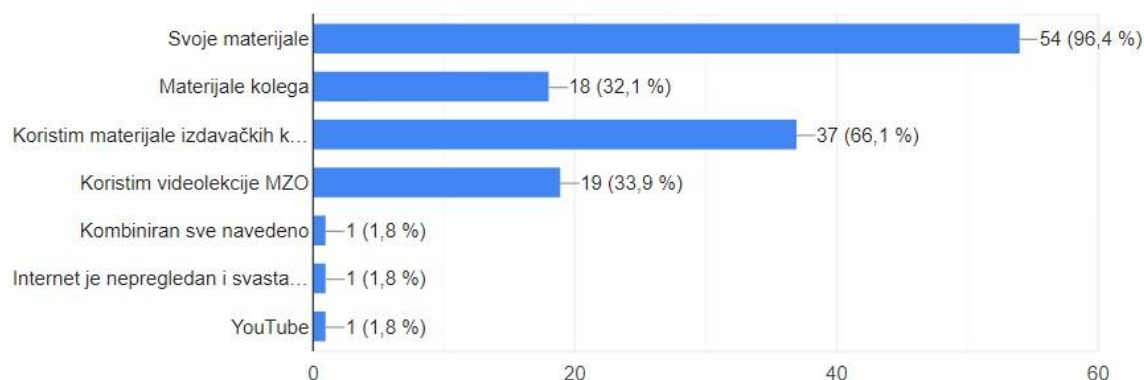
Odgovor na ovo pitanje bio je skoro jednoglasan, jer se većina ispitanika, njih 55 (98,2%) složilo da realizacija nastave na daljinu ne bi bila moguća, dok je samo 1 (1,8%) ispitanik smatra da bi nastava bila moguća, ali bi bilo potrebno daleko više truda i vremena za kvalitetnu pripremu i izvođenje, no da nemamo dovoljno vremena.

Posljednje pitanje u ovome anketnom upitniku glasilo je: *Čije materijale koristite u provedbi nastave na daljinu? (ukoliko kombinirate razne materijale moguće je zaokružiti više odgovora)*. Ispitanici su mogli odabrati više ponuđenih odgovora, ali su isto tako mogli nadopuniti svojim izborom. Ponuđeni odgovori glasili su: a) *Svoje materijale* što je odabralo 54 (96,4%) ispitanika, b) *Materijale kolega* što je odabralo 18 (32,1%) ispitanika, dok je odgovor pod slovom c) *Koristim materijale izdavačkih kuća* odabralo 37 (66,1%) ispitanika. Odgovor pod slovom d) *Koristim videolekcije MZO* odabralo je 19 (33,9%) ispitanika. Da se koristi platformom *YouTube* nadopunio je anketno pitanje odgovorom 1 (1,8%) ispitanik, a 1

(1,8%) ispitanik izjavljuje da kombinira sve ponuđene opcije. Još 1 (1,8%) ispitanik smatra da se na internetu može pronaći korisnih materijala, ali uz utrošak više vremena, jer je potrebno pronaći materijale koji su adekvatni za nastavu.

25. Čije materijale koristite u provedbi nastave na daljinu? (ukoliko kombinirate razne materijale moguće je zaokružiti više odgovora)

56 odgovora

Grafikon 9: *Materijali korišteni u nastavi na daljinu*

Hipoteza H2 koja glasi *Postoji statistički značajna povezanost različitih sociodemografskih varijabla sa samoprocjenom kompetencija učitelja Glazbene kulture i nastavnika Glazbene umjetnosti i njihovim mišljenjima o alatima za izvođenje nastave na daljinu* nije prihvaćena jer se ne može ustanoviti statistički značajna povezanost varijabli s njihovom samoprocjenom i mišljenjem o alatima. Moglo bi se pretpostaviti da će životna dob, radni staž i mjesto zaposlenja utjecati na samoprocjenu i mišljenje učitelja i nastavnika, ali su rezultati ujednačeni kroz sve navedene varijable.

4. ZAKLJUČAK

U općem smislu kompetencije su znanja i vještine uz pomoć kojih je moguće konkurirati u današnjem svijetu. Uz pomoć cjeloživotnog obrazovanja te radom na osobnim ciljevima te fokusom na karijeru i uspješnost, kompetencije čine sastavni dio uspješnosti izvođenja nekakve poslovne aktivnosti. Nastava glazbe ističe se svojim specifičnostima u ciljevima te realizacijom nastave te svakodnevno donosi izazove koji se razlikuju po obujmu i zahtjevnosti. Jedan od takvih izazova bila je upravo nastava na daljinu koja je zahtijevala brzu reakciju te snalaženje te dodatno obrazovanje.

Nastava na daljinu nametnuta od strane globalnog zdravstvenog stanja bila je jedini način nastavka odgojno-obrazovnog procesa u kriznom vremenu. Zahvaljujući digitalizaciji te brojnim mogućnosti koje donosi virtualni svijet, ali i raznim reakcijama nakladnika koji su digitalizacijom udžbenika uvelike olakšali ovaj proces, nastava glazbe na daljinu uspješno je svladana. U relativno vrlo kratkom razdoblju organizacija glazbe na daljinu poprimila je kvalitetne razmjere te su se pojavili razni softveri za učenje i provjeru znanja koji su olakšali ovaj izazov kako učenicima tako i odgojno-obrazovnim djelatnicima.

Provedenim istraživanjem u okviru ovoga rada dokazano je zadovoljstvo učitelja Glazbene kulture i nastavnika Glazbene umjetnosti sa sveopćom podrškom koja im je pružena prilikom susreta s izazovom nastave glazbe na daljinu. Također, učitelji i nastavnici glazbe sebe smatraju kompetentnima za organiziranje nastave na daljinu. Jednako tako životna dob, radni staž i mjesto zaposlenja odgojno-obrazovnih djelatnika ne predstavlja utjecaj zbog visoke kompetentnosti učitelja i nastavnika glazbe. U konačnici, nastava glazbe na daljinu samo je potvrdila kvalitetu te kompetentnost odgojno-obrazovnih djelatnika s područja glazbe u Republici Hrvatskoj.

5. LITERATURA

1. Ambruš-Kiš. R. (2020). Izazovi nastave glazbe na daljinu. *Profil Klett*. Dostupno na: <https://www.profil-klett.hr/izazovi-nastave-glazbe-na-daljinu> (Datum pristupa: 20.05.2021.)
2. Anić, V. i sur. (2002). *Hrvatski enciklopedijski rječnik*. Zagreb: Novi Liber.
3. Arici, I. (2018). Computer-Assisted Music Teaching in Music Teacher Education Departments: Marmara University Sample. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, 13(1), 71-80.
4. Brandao, M., Wiggins, G i Pain, H. (1999). Computers in Music Education. U: G. Wiggins (ur.), *Proceedings of The AISB'99 Symposium on Musical Creativity* (str. 82-88). AISB.
5. Budić, H. i Hak, M. (2014). Primjena suvremene obrazovne tehnologije u nastavi. U: *INTERNATIONAL CONFERENCE "VALLIS AUREA"* (str. 65-73). Požega: Veleučilište u Požegi.
6. Catts, R. i Lau, J. (2008). *Towards Information Literacy Indicators*. Paris: UNESCO. Information for All Programme (IFAP).
7. Čubrić, M. (2021). Nastava na daljinu. *Hrvatski jezik*, 8(1), 12-14. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/255292> (Datum pristupa: 21.05.2021.)
8. Jurčić, M. (2012). *Pedagoške kompetencije suvremenog učitelja*. Zagreb: Recedo.
9. Jurčić, M. (2014). Kompetentnost nastavnika – pedagoške i didaktičke dimenzije. *Pedagogijska istraživanja*, 11(1), 77-93.
10. Letina, A. (2015). Računalom podržana nastava prirode i društva. *Napredak*, 156(3), 297-317.
11. Lončarić, D. i Pejić Papak, P. (2009). Profiliranje učiteljskih kompetencija. *Odgojne znanosti*, 11(2), 479-497
12. Matasić, I. i Dumić, S. (2012). Multimedijske tehnologije u obrazovanju. *Medijska istraživanja*, 18(1), 143-151.
13. Mijatović, A. (2000). *Leksikon temeljnih pedagoških pojmova*. Zagreb: Edip.
14. MZO (2019). *Kurikulum za nastavni predmet Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja.
15. Nikolić, L. (2017). Evaluacija modela glazbenoga obrazovanja budućih učitelja primarnoga obrazovanja. *Školski vjesnik: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 66(2), 161-179.

16. Nožica, B. (2009). Prijenosna računala i računalno podržana nastava. U: Čičin Šain, M., Turčić Prstačić, I., Sluganović, I. i Uroda, I. (ur.) *MIPRO 2009 Proceedings Vol. IV. Computer in Education* (str. 398-401.) Zagreb: Croatian Society for Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics – MIPRO.
17. Nuli, M. (2018). *Multimedijski digitalni udžbenici* (diplomski rad). Zagreb, Varaždin: Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike u Varaždinu.
18. Pečić, J. (2020). *Primjena računala u nastavi Glazbene kulture i Glazbene umjetnosti* (završni rad). Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku.
19. Reynolds, N. (2010). Technology and Computers in Music and Music Education. *IFIP Advances in Information and Communication Technology*, 324, 333-343.
20. Simonson, M. i Berg, G. (2016). Distance learning. *Encyclopedia Britannica*. Dostupno na: <https://www.britannica.com/topic/distance-learning>
21. Sučević, S., Cvjetičanin S. i Sakač M. (2011). Obrazovanje nastavnika i učitelja u europskom konceptu kvalitete obrazovanja zasnovanog na kompetencijama. *Život i škola*, 57(25), 11-23.
22. Škojo, T. (2016). Nastava Glazbene umjetnosti u kontekstu aktivnog učenja. *Školski vjesnik*, 65(2), 229-249. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/177422> (Datum pristupa: 21.05.2021.)
23. Šulentić Begić, J. (2020). *Nastavna sredstva i pomagala u nastavi glazbe* (nastavni materijali kolegija Glazbena pedagogija). Osijek: AUKOS.
24. Šulentić Begić, J. (2009). Razvoj kreativnosti studenata Učiteljskog studija u kolegiju Metodika glazbene kulture. *Tonovi*, 54, 81-96.
25. Šulentić Begić, J. i Begić, A. (2021). Društveni mediji u kontekstu nastave glazbe i cjeloživotnog učenja nastavnika. U: Đukić, M. (ur.) *Kretanja - Europski realiteti - Teorijska razmatranja* (str. 64-82). Osijek: Akademija za umjetnost i kulturu Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku. Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/1125636> (Datum pristupa: 21.05.2021.)
26. Šulentić Begić, J. i Begić, A. (2018). Stjecanje metodičke kompetencije studenata Glazbene pedagogije. U: Radočaj-Jerković, A. (ur.) *2. međunarodni znanstveni i umjetnički simpozij o pedagogiji u umjetnosti - Komunikacija i interakcija umjetnosti i pedagogije* (str. 483-502). Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Umjetnička akademija u Osijeku.

27. Šulentić Begić, J. i Begić, A. (2015). Razvoj kompetencija studenata učiteljskog studija na kolegiju Metodika glazbene kulture. *Módszertani Közlöny*, 5(1), 233-244.
28. Zenović, I. i Bagarić, I. (2014). Trendovi u otvorenom učenju na daljinu u svetu i kod nas. *Sinteza 2014-Impact of the Internet on Business Activities in Serbia and Worldwide*, 379-384.
29. Vrkić Dimić, J. (2013). Kompetencije učenika i nastavnika za 21. stoljeće. *Acta Iadertina*, 10(1), 40-60. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/190113> (Datum pristupa: 14.07.2021.)

Internet izvori

1. *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu*. Dostupno na: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC107466> (pristupljeno 16.08.2021.)
2. *Klascement*. Dostupno na: <https://www.klascement.net/downloadable-resources/107939/european-framework-of-reference-for-teachers-digital-competences-digcompedu/> (pristupljeno 25.06.2021.)
3. *LMS (Learning management system)*. Dostupno na: <https://loomen.carnet.hr/mod/book/tool/print/index.php?id=413809> (pristupljeno 12.08.2021.)
4. *Merlin*. Dostupno na: <https://moodle.srce.hr/2020-2021/> (pristupljeno 18.08.2021.)
5. *Mozaik education*. Dostupno na: https://www.mozaweb.com/hr/course.php?cmd=single_book&bid=HR-SKOL-ALLE6-3800&from=subject&from_value=ENK&subject=ENK&grade=&t=mozaweb (pristupljeno: 03.07.2020.)
6. *Profil Klett*. Dostupno na: https://www.profil-klett.hr/sites/default/files/metodicki-kutak/moj_ (pristupljeno 20.06.2021.)
7. *Škola za život*. Dostupno na: <https://www.slideshare.net/Skolazazivot/razvoj-kompetencija-uitelja-za-21-stoljece> (pristupljeno 20.06.2021.)
8. *Srce*. Dostupno na: <https://www.srce.unizg.hr/en/node/7543> (pristupljeno 01.07.2021.)
9. *Što je online učenje?* Dostupno na: <https://loomen.carnet.hr/mod/book/tool/print/index.php?id=413809> (pristupljeno 12.08.2021.)
10. *Wondershare*. Dostupno na: <https://pdf.wondershare.com/reseller/how-to-use-zoom-meeting.html> (pristupljeno 12.08.2021.)

6. PRILOZI

6.1. ANKETNI UPITNIK

Anketa - Kompetencije GU i GK - nastava na daljinu

Poštovani,

Zahvaljujem Vam na sudjelovanju u ovom istraživanju za potrebe izrade mog diplomskog rada pod nazivom "Kompetencije učitelja Glazbene kulture i nastavnika Glazbene umjetnosti za organiziranje nastave na daljinu". Ispunjavanje ankete je u potpunosti dobrovoljno i anonimno, te će se podaci koristiti isključivo za istraživačke svrhe - za izradu diplomskog rada. Anketa je namijenjena svim učiteljima Glazbene kulture i nastavnicima Glazbene umjetnosti.

Unaprijed hvala!

Josip Pečić

*Obavezno

1. 1. Spol? *

Označite samo jedan oval.

☐ Ž

☐ M

2. 2. Godine radnog staža? *

Označite samo jedan oval.

☐ 0 - 5

☐ 6 - 10

☐ 11 - 20

☐ 21 i više

3. 3. Dob? *

Označite samo jedan oval.

☐ 20 - 30

☐ 31 - 40

☐ 41 - 50

☐ 51 i više

4. 4. Radim u? *

Označite samo jedan oval.

☐ Osnovnoj školi

☐ Srednjoj školi

☐ Osnovnoj i srednjoj školi

5. 5. Županija u kojoj radite? *

6. 6. Radite li u urbanom ili ruralnom području ili kombinirano? *

Označite samo jedan oval.

☐ Urbano

☐ Ruralno

☐ Kombinirano

Podrška škole u odvijanju nastave na daljinu

7. 7. Smatrate li da Vam škola pruža dovoljnu podršku u organizaciji nastave na daljinu? *

Označite samo jedan oval.

☐ Da

☐ Ne

8. 8. Jesu li Vam dostupni alati potrebni za odvijanje nastave na daljinu? *

Označite samo jedan oval.

☐ Da

☐ Ne

9. 9. Je li internet veza dovoljna jaka za neometanu realizaciju nastave na daljinu? *

Označite samo jedan oval.

☐ Da

☐ Ne

Zaokruživanjem brojeva od 1 do 5 iskažite svoje mišljenje o sljedećim tvrdnjama (tvrdnje iskazane u muškom rodu odnose se na sve rodove):

Procjene označavaju: 1 - uopće se ne slažem; 2 - ne slažem se; 3 - nemam mišljenje; 4 - slažem se; 5 - u potpunosti se slažem

10. 10. Kompetentan sam za organiziranje i realiziranje nastave na daljinu. *

Označite samo jedan oval.

1 2 3 4 5

uopće se ne slažem ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ u potpunosti se slažem

11. 11. Na studiju sam stekao dovoljne kompetencije za realizaciju nastave na daljinu. *

Označite samo jedan oval.

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

12. 12. Škola u kojoj radim organiziranjem tečajeva/radionica pridonijela je kvalitetnoj organizaciji nastave na daljinu. *

Označite samo jedan oval.

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

13. 13. U sredini u kojoj živim postoji dovoljan broj tečajeva/radionica za usavršavanje korištenja digitalnih alata potrebnih za nastavu na daljinu. *

Označite samo jedan oval.

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

14. 14. Samostalan rad i učenje mi je najviše pridonijelo u osmišljavanju i realizaciji nastave na daljinu. *

Označite samo jedan oval.

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

15. 15. Nastava na daljinu iziskivala je moj veliki napor i trud i predstavljala je za mene izvor stresa. *

Označite samo jedan oval.

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

16. 16. Prilikom održavanja nastave na daljinu učenici su usvojili jednaka znanja koja bi usvojili i na redovnoj nastavi. *

Označite samo jedan oval.

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

17. 17. Učeničke ocjene koje su bile rezultat nastave na daljinu odraz su stvarnoga znanja učenika. *

Označite samo jedan oval.

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

18. 18. Prilikom ocjenjivanja učenika bio sam blaži nego inače. *

Označite samo jedan oval.

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

19. 19. Alati za nastavu na daljinu pridonose kvaliteti nastave. *

Označite samo jedan oval.

	1	2	3	4	5	
uopće se ne slažem	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti se slažem

Odjeljak bez naslova

20. 20. Koji alat za izvođenje nastave na daljinu preferirate? (odaberite jedan odgovor) *

Označite samo jedan oval.

- ☐ Videokonferencijski alati (Zoom, Google Meet...)
- ☐ Loomen
- ☐ MS Teams
- ☐ Yammer
- ☐ Google Clasroom
- ☐ Digitalni udžbenici
- ☐ Ostalo: _____

21. 21. Koje alate za izvođenje nastave na daljinu koristite? (moguće je izabrati više odgovora) *

Odaberite sve točne odgovore.

- ☐ Videokonferencijski alati (Zoom, Google Meet...)
- ☐ Loomen
- ☐ MS Teams
- ☐ Yammer
- ☐ Google Clasroom
- ☐ Digitalni udžbenici
- Ostalo: ☐ _____

22. 22. Jeste li zadovoljni alatima koje koristite za izvođenje nastave na daljinu?
DA/NE Ako ste odabrali odgovor NE, obrazložite zašto! *

23. 23. Iz kojeg se razloga koristite alatom/alatima koje ste prethodno zaokružili? *

Označite samo jedan oval.

- ☐ Na razini škole je odabran alat kojim se koristimo.
☐ Osobno sam se odlučio za određeni alat jer smatram da je bolji od ostalih.
☐ Ostalo: _____

24. 24. Smatrate li da bez alata namijenjenih nastavi na daljinu realizacija nastave na daljinu ne bi bila moguća? DA/NE Ako ste odabrali odgovor NE, obrazložite zašto! *

25. 25. Čije materijale koristite u provedbi nastave na daljinu? (ukoliko kombinirate razne materijale moguće je zaokružiti više odgovora) *

Odaberite sve točne odgovore.

- ☐ Svoje materijale
☐ Materijale kolega
☐ Koristim materijale izdavačkih kuća
☐ Koristim videolekcije MZO

Ostalo: ☐ _____